

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

Monitor Betalingsachterstanden 2014

Florieke Westhof
Mirjam Tom

Zoetermeer, 8 december 2014

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with Panteia. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of Panteia. Panteia does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	13
2 Interpretatie resultaten: definities en steekproef	17
2.1 Definitie betalingsachterstanden	17
2.2 De betrokken doelgroepen	20
2.3 Betrouwbaarheid aantallen - kwaliteit steekproef	21
3 Kenmerken betalingsachterstanden	23
3.1 Inleiding	23
3.2 Achterstallige rekeningen	23
3.3 Kredietverschaffing en leningen	27
3.4 Op afbetaling gekochte goederen of diensten	29
3.5 Rood staan	29
3.6 Creditcard	31
3.7 Samenhang tussen achterstallige rekeningen en overige betalingsachterstandvormen	32
3.8 Totaal aantal huishoudens met betalingsachterstanden	36
4 Kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden	39
4.1 Inleiding	39
4.2 Achterstallige rekeningen	39
4.3 Kredietverschaffing en leningen	44
4.4 Op afbetaling gekochte goederen of diensten	47
4.5 Rood staan	49
4.6 Creditcard	52
4.7 Betalingsachterstandvormen naar kenmerken van huishoudens	56
5 Conclusies	65
Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording	69
Bijlage 2 Samenstelling begeleidingscommissie	71
Bijlage 3 Vragenlijst telefonische enquête	73
Bijlage 4 Bestandsbeschrijving respondenten 2014	87

Samenvatting

Achtergrond en doel monitor betalingsachterstanden

In 2008 heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) aan Panteia de opdracht gegeven een monitor Betalingsachterstanden op te zetten. In dat jaar is de eerste meting uitgevoerd (Nulmeting), die vervolgens herhaald is in 2009, 2010 en 2011, steeds in dezelfde periode van het jaar (september/oktober). Dit rapport doet verslag van de vijfde meting die in september 2014 is uitgevoerd.

De monitor Betalingsachterstanden heeft als doel weer te geven hoe groot het aantal huishoudens met betalingsachterstanden is, wat de kenmerken zijn van de betalingsachterstanden en welke achtergrondkenmerken de huishoudens met betalingsachterstanden hebben. De monitor Betalingsachterstanden is oorspronkelijk opgezet en uitgevoerd als kwantitatieve informatiebron voor de Tweede Kamer. Daarnaast vormt de monitor een belangrijke informatiebron voor professionals die zich bezighouden met schuldhulpverlening.

De monitor vormt het eerste deel van een groter onderzoek naar betalingsachterstanden en problematische schulden, dat Panteia in opdracht van het Ministerie van SZW uitvoert. Waar de monitor Betalingsachterstanden een cijfermatig beeld geeft van huishoudens die rekeningen niet op tijd betalen, rood staan en dergelijke, geeft het tweede deel – Huishoudens in de Rode Cijfers – een verdiepend beeld van huishoudens die problematische schulden hebben of een risico daarop lopen. De monitor Betalingsachterstanden geeft dus een eerste indicatie van financiële problemen bij huishoudens; het rapport Huishoudens in de Rode Cijfers beschrijft bij wie de schulden problematisch zijn geworden en waardoor. Eind 2015 verschijnt het rapport over de derde meting van het verdiepend onderzoek Huishoudens in de Rode Cijfersmonitor.

De onderscheiden vormen van betalingsachterstanden

Het begrip 'betalingsachterstanden' is relatief breed ingestoken. Het heeft zowel betrekking op aangegane financieringsverplichtingen op de korte termijn (zoals roodstand op een betaalfaciliteit, een achterstallige rekening of een creditcardschuld) als op financieringsverplichtingen op de langere termijn (zoals leningen of op afbetaling gekochte goederen of diensten)¹. We rekenen tot de betalingsachterstanden:

- Achterstallige rekeningen om financiële reden;
- Betalingsverplichtingen en achterstanden aangaande lopende of nieuw aangegane leningen, op afbetaling gekochte goederen of diensten of afbetalingsregeling van de creditcardschuld;
- Roodstand.

Bij de laatste twee genoemde categorieën gaat het niet altijd om 'betalingsachterstanden' in de letterlijke zin van het woord. Het gaat hierbij om een aangegane schuld of lening waarvoor de respondent maandelijks een deel moet aflossen of terugbetalen. Om echter – na het verdiepende onderzoek – met een grote nauwkeurigheid uitspraken te kunnen doen over het aantal huishoudens met een risico op problematische schulden, rekenen we dit ook tot de betalingsachterstanden in

¹ Bij het opstellen van de vragenlijst in 2008 is zoveel mogelijk aangesloten bij de definities en vraagstelling die het CBS hanteert in de SILC (The European Union Statistics on Income and Living Conditions).

brede zin. Genoemde onderdelen kunnen namelijk ook een indicatie zijn voor het risico op problematische schulden.

In de monitor zijn de volgende vormen van betalingsachterstanden meegenomen:

- achterstallige rekeningen (hypotheek/huur, elektriciteit, water of gas, ziektekostenverzekering, leningen of op afbetaling kopen, inboedel of WA-verzekering, telefoonrekening, terugbetaling aan de belastingdienst, alimentatie of overige rekeningen).
- kredieten en (persoonlijke) leningen (doorlopend krediet of persoonlijke lening, lening bij vrienden, familie of kennissen, studieschuld of andere lening)
- op afbetaling gekochte goederen of diensten (op krediet gekocht, waarvoor in termijnen terugbetalen, niet zijnde een lening of een schuld bij de belastingdienst)
- creditcardschulden (te maken hebben met gespreide afbetalingsregeling)
- rood staan (meer dan 5 keer per jaar roodstaan)

Kenmerken van huishoudens

Om ook inzicht te krijgen in de kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden, zijn de huishoudens met en zonder betalingsachterstanden op de volgende kenmerken met elkaar vergeleken:

- inkomen
- leeftijd
- huishoudenssamenstelling
- opleidingsniveau
- etniciteit
- tijdsbesteding²

Met deze informatie verwerven we inzicht in de achtergrondkenmerken van huishoudens die meer kans hebben op het voorkomen van betalingsachterstanden.

Belangrijkste resultaten

In de monitor is gerekend met 7.288.299¹ Huishoudens. Hierbij zijn de 40.018 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt buiten beschouwing gebleven. De Wsnpers hebben in zeer beperkte mate zeggenschap over hun financiële huishouding en daardoor hebben zij niet deelgenomen aan de enquête.

- Van alle Nederlandse huishoudens heeft 32,1% te maken met minimaal één van de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden. In 2011 was dit 27,8%. Het percentage huishoudens met minimaal één betalingsachterstand stijgt sinds 2009.
- Ten opzichte van 2011 betalen meer huishoudens rekeningen niet op tijd. Er is een toename van alle typen achterstallige rekeningen.
- Ten opzichte van 2011 hebben meer huishoudens een krediet of lening. Van de drie onderscheiden vormen, is geld lenen bij familie, vrienden of kennissen het meest toegenomen. De gemiddelde bedragen die met de drie vormen van kredietverschaffing gepaard gaan, zijn daarentegen afgenomen. Huishoudens met achterstallige rekeningen hebben vaak geld geleend bij familie, vrienden of kennissen.
- Het percentage huishoudens dat vaak roodstaat is gelijk aan 2011. Het percentage dat af en toe en regelmatig roodstaat is afgenomen ten opzichte van de vorige monitor. Ook het gemiddelde bedrag waarvoor huishoudens rood staan is gedaald.

² Met tijdsbesteding bedoelen we of de respondenten fulltime of parttime werken of niet werken. Indien zij niet werken, is de reden daarvan bekend (o.a. uitkering, met pensioen, vrijwilligerswerk).

- Ten opzichte van 2011 hebben meer huishoudens te maken met een creditcardschuld die niet altijd de volgende maand kan worden afbetaald en met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcard. Het gemiddelde openstaande bedrag op de creditcard is gelijk aan dat in 2011.

Totaal aantal huishoudens met betalingsachterstanden

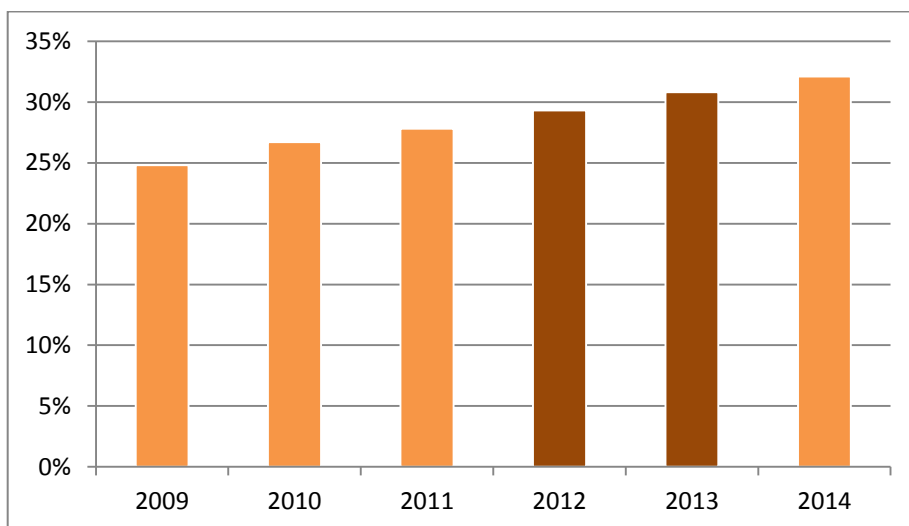
In Nederland zijn 2,3³ miljoen huishoudens waarin minimaal een van de onderstaande vormen van betalingsachterstanden voorkomt. Gerelateerd aan het totaal van 7,3⁴ miljoen huishoudens (CBS-Statline) blijkt dat dit 32,1% van alle huishoudens is.⁵

In dit percentage zijn de volgende betalingsachterstanden begrepen:

- achterstallige rekening om financiële redenen (in de laatste 12 maanden: 863.000 huishoudens);
- krediet of lening (op dit moment: 1.618.000, exclusief hypotheken);
- op afbetaling gekochte goederen of diensten (op dit moment: 684.000);
- regelmatig en vaak rood staan (in de afgelopen 12 maanden: 1.071.000)⁶;
- creditcardschuld (op dit moment gespreide afbetalingsregeling: 209.000).

In 2011 had 27,8% (2,02 miljoen) van alle huishoudens te maken met minimaal een vorm van betalingsachterstanden, in 2010 26,7% (ruim 1,89 miljoen) van alle huishoudens, in 2009 ging het om 24,8% (bijna 1,8 miljoen) van alle huishoudens. In 2008 betrof dit percentage 27,0% van alle huishoudens (ruim 1,9 miljoen huishoudens). De 32,1% in 2014 lijkt een relatief grote stijging ten opzichte van 2011. Echter, als we op basis van de percentages van eerdere jaren een schatting maken van de – niet onderzochte – jaren 2012 en 2013, past het percentage van 2014 in een plausibele trend. Dit is in figuur 1 weergegeven.

Figuur 1 Overzicht aandeel huishoudens met minimaal 1 betalingsachterstand 2009-2014 (in %)

Noot 1: Het percentage voor de jaren 2012 en 2013 is geschat op basis van een trendlijn..

Noot 2: We starten niet bij 2008 omdat pas vanaf 2009 een stijging is waargenomen.

³ Het niet afgeronde aantal is 2.337.172 huishoudens.

⁴ Het niet afgeronde aantal is 7.288.292,20 (CBS statline).

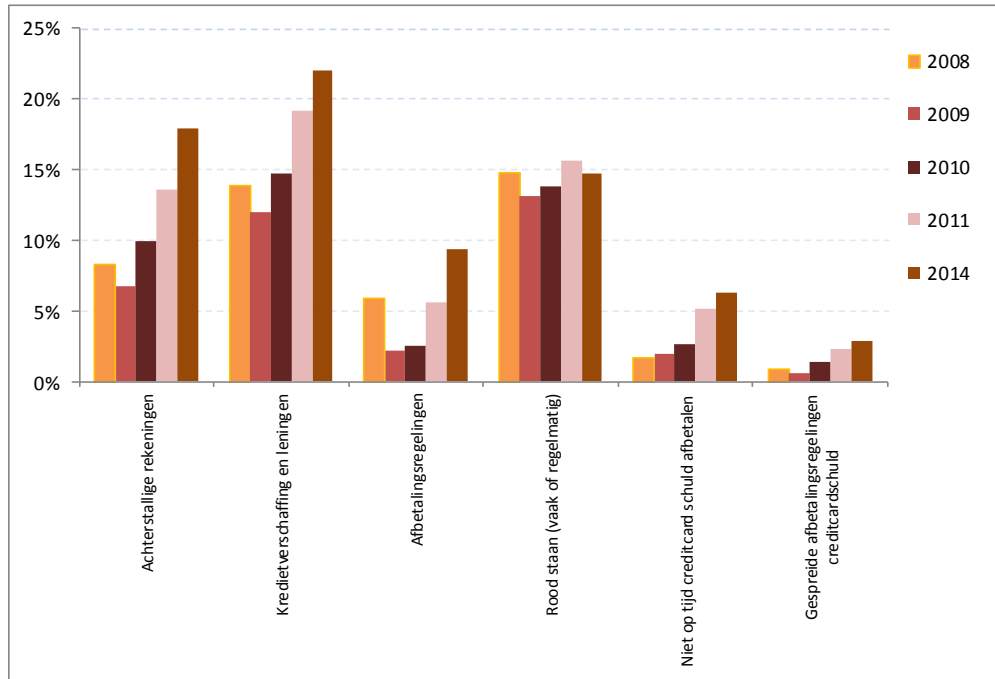
⁵ Dit totaal aantal is inclusief de 40.018 Wsnp'ers.

⁶ Hierbij zijn de huishoudens die af en toe rood staan niet meegenomen. Dit is gelijk aan de monitoren 2011, 2010 en 2009 en is vergelijkbaar met de wijze waarop dit in de monitor 2008 is berekend.

In figuur 2 is het aandeel huishoudens van de verschillende vormen van betalingsachterstanden over alle vier de jaren weergegeven. Alle percentages in deze tabel zijn gerelateerd aan het totaal aantal huishoudens in Nederland over het desbetreffende jaar.

Figuur 2 Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden in de afgelopen 12 maanden 2008-2012 (in %)

Uit de tabel komt naar voren dat alle onderscheiden vormen van betalingsachterstanden in de monitor 2014 ten opzichte van de vier eerdere uitvoeringen van de monitor Betalingsachterstanden zijn toegenomen. Een uitzondering hierop vormt het regelmatig of vaak rood staan.

Achterstallige rekeningen

Het aantal huishoudens dat met minimaal één achterstallige rekening te maken heeft met een financiële ontstaansoorzaak is 862.808 huishoudens. Binnen deze groep huishoudens heeft 58,2% (502.000 huishoudens) *op dit moment* een achterstallige rekening. De omvang van de bedragen van de achterstallige rekeningen zijn niet of nauwelijks veranderd ten opzichte van 2011.

Kredietverschaffing en leningen

22,2 van de huishoudens (1.618.000) gebruikt een krediet of lening. Hypotheken zijn niet meegeteld. In 2011 bedroeg dit percentage 19,2 %. Deze toename geldt voor alle onderscheiden vormen, maar is het grootst bij geld geleend bij vrienden, familie of kennissen. De gemiddelde omvang van doorlopend krediet/persoonlijke lening bedraagt € 11.300. De studieschulden hebben een gemiddelde omvang van € 14.200. Verder is er gemiddeld voor € 4.200,- geld geleend bij familie, vrienden of kennissen. Alle bedragen zijn afgenomen ten opzichte van 2011.

Op afbetaling gekochte goederen of diensten

9,4% van de huishoudens (bijna 684.000) is *op dit moment* goederen of diensten aan het afbetalen. Dit is een behoorlijk sterke toename in vergelijking met 2011. Toen

bedroeg dit percentage 5,6%. Het aantal huishoudens met op afbetaling gekochte goederen of diensten is *in de afgelopen 12 maanden* is gestegen van 8,1% naar 12,3%. Vanaf 2009 zijn deze percentages gestegen.

Rood staan

Van alle huishoudens geeft 13% (947.000) aan af en toe rood te staan, 6,2% (452.000) regelmatig en 8,5% (620.000) vaak.⁷ Bij af en toe en regelmatig roodstaan is een daling geconstateerd ten opzichte van 2011 en het aantal huishoudens dat vaak rood staat is gelijk gebleven met 2011.

Het gemiddelde maximumbedrag waarvoor wordt rood gestaan, is voor de huishoudens die vaak rood staan ook afgenomen: van € 2.299 in 2011 naar € 1.262 in 2014. In 2011 was de gemiddelde omvang al afgenomen ten opzichte van 2010: € 2.478. Ook de gemiddelde bedragen die de huishoudens die af en toe en regelmatig rood staan hebben genoemd, zijn afgenomen ten opzichte van de monitor 2011.

Creditcard

Het percentage huishoudens dat niet altijd in de volgende maand hun creditcardschuld heeft afgelost, is in 2014 opnieuw toegenomen ten opzichte van drie jaar geleden: van 5,2% naar 6,3%. Zichtbaar is verder dat in 2014 opnieuw meer huishoudens te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld: 2,9% tegenover 2,1%.

De 209.000 huishoudens die op het moment van ondervragen nog te maken hebben met een creditcardschuld, hebben gemiddeld nog een bedrag openstaan van € 1.819.

Eerste indicatie risicofactoren

In de monitor wordt een aantal kruisverbanden geschetst tussen kenmerken van huishoudens en het optreden van betalingsachterstanden. De belangrijkste resultaten bespreken we hieronder.

Inkomen⁸

De groep huishoudens met een huishoudensinkomen minder dan € 2.000 per maand⁹ (ongeveer een modaal inkomen) heeft in vergelijking met de groep huishoudens met een huishoudensinkomen van € 2.000 of meer per maand waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden:

- ruim twee tot drie keer zo vaak te maken met alle typen achterstallige rekeningen. De verschillen tussen beide groepen zijn groter geworden dan in 2011;
- minder vaak een doorlopend krediet of persoonlijke lening;
- vaker geld geleend bij vrienden, familie of kennissen en vaker een studieschuld heeft. Beide verschillen zijn groter geworden ten opzichte van 2011.

Leeftijd

Er is een indeling gemaakt in vier leeftijdsklassen. Deze groepen zijn vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit levert de volgende

⁷ 0,9% (72.000) geeft aan niet te weten of niet te willen zeggen of zij hebben rood gestaan op één of meer rekeningen en ruim 1 miljoen huishoudens (14,9%) geven aan niet te weten hoe vaak zij rood staan of zij willen het niet zeggen.

⁸ Het gaat hierbij om het maandelijks netto inkomen van huishoudens, na aftrek van belastingen en premies en gecorrigeerd voor aftrekposten (zoals hypotheekrenteaftrek en heffingskortingen).

⁹ Bij de start van de monitor Betalingsachterstanden in 2008 kwam dit bedrag overeen met het modaal inkomen per maand. Dit bedraagt in 2011 € 2.500 per maand. Voor de vergelijkbaarheid van de monitoren is dit bedrag € 2.000 gebleven.

observatie op: de 65+-groep scoort op alle vormen van betalingsachterstanden positiever dan de andere groepen. Verder geldt dat de jongere leeftijdsgroepen tot 35¹⁰ jaar het meest te maken hebben met alle typen achterstallige rekeningen. Ook hebben zij vaker geld geleend bij familie, vrienden of kennissen en studieschulden. De leeftijdsgroep van 35 tot 50 jaar heeft vaker een doorlopend krediet of persoonlijke lening afgesloten. Deze groep staat ook het meest regelmatig of vaak rood.

Huishoudensamenstelling

Er is een indeling gemaakt in vier groepen huishoudens: alleenstaanden met kinderen, alleenstaanden zonder kinderen, samenwonenden/gehuwden met kinderen en samenwonenden/gehuwden zonder kinderen. Dit levert de volgende observaties op:

- De groep alleenstaanden met kinderen heeft aanzienlijk vaker te maken met achterstallige rekeningen dan de overige drie groepen. Deze percentages zijn behoorlijk gestegen ten opzichte van 2011, wat overigens voor alle onderscheiden huishoudtypen geldt.
- De groep samenwonenden/gehuwden met kinderen heeft vaker dan de andere groepen een doorlopend krediet of persoonlijke lening afgesloten. Alleenstaanden met kinderen hebben, net als in 2011, vaker dan de andere geld geleend bij familie of vrienden. Voor alle huishoudtypen geldt dat dit vaker voorkomt.
- Bij rood staan blijkt dat de twee groepen met kinderen het vaakst rood staan en de huishoudtypen zonder kinderen het meest 'nooit' rood staan.

Opleiding

Er is een indeling gemaakt in drie groepen huishoudens op basis van het opleidingsniveau van de respondent. Deze vergelijking levert het volgende beeld op:

- Alle typen achterstallige rekeningen komen vaker voor onder laagopgeleiden dan onder midden- en hoogopgeleiden. De percentages onder laagopgeleiden zijn sterk toegenomen ten opzichte van 2011. In 2011 kwamen de meeste achterstallige rekeningen het vaakst voor bij de middenopgeleiden.
- De laagopgeleiden lenen vaker geld bij familie, vrienden of kennissen.
- Laagopgeleiden hebben minder vaak te maken met creditcardschulden dan de midden- en hoogopgeleiden. De kansen voor laagopgeleiden op een creditcardschuld zijn ten opzichte van 2011 toegenomen.

Etniciteit

Er is ook een vergelijking gemaakt tussen huishoudens waarvan de respondent niet-westers allochtoon is en huishoudens waarvan de respondent autochtoon of westers allochtoon.¹¹ Uit deze vergelijking zien we dat de verschillen met 2011 iets kleiner zijn geworden. En in 2011 waren de verschillen behoorlijk veel kleiner geworden ten opzichte van 2010. Er komt onder andere naar voren dat huishoudens met een niet-westers allochtone respondent: ruim twee tot vier keer zo veel kans hebben op een van de genoemde typen een achterstallige rekening. In de monitor 2011 was deze kans drie tot vier keer zo groot, in 2010 was deze kans vijf tot negen keer zo groot en in 2009 vijf tot dertien maal zo groot.

- bijna een even grote kans hebben op een doorlopend krediet of persoonlijke lening. In 2011 was de kans hierop nog twee keer zo groot.
- Ruim drie keer zo vaak geld lenen bij vrienden, familie of kennissen, net als in 2011.
- Ruim twee keer zoveel kans hebben op een studieschuld en zij hebben meer kans

¹⁰ Panteia voert op dit moment in opdracht van SZW een onderzoek uit naar jongvolwassenen en schulden in de leeftijd van 18 t/m 27 jaar. De resultaten hiervan worden april 2015 verwacht en geven nadere informatie over de financiële situatie van de jongste leeftijdscategorie.

¹¹ Op basis van door het CBS gehanteerde definitie.

op regelmatig of vaak rood staan. Dit verschil is kleiner geworden ten opzichte van 2011.

Tijdsbesteding/positie op de arbeidsmarkt

Er is ook een vergelijking gemaakt op basis van de tijdsbesteding, ofwel de positie op de arbeidsmarkt, van de respondent. De volgende groepen springen hierbij in het oog:

- De groep die met pensioen of VUT is, scoort laag op alle vormen van betalingsachterstanden en de typen daarbinnen. Dit is gelijk aan alle voorgaande versies van de monitor Betalingsachterstanden.
- De categorie werkloos/werkzoekend heeft in vergelijking met de andere groepen een grotere kans op betalingsachterstanden. De groep arbeidsongeschikten heeft ook veel kans op het hebben van een achterstallige rekening op het gebied van de ziektekostenverzekering en de terugbetaling aan de belastingdienst. Beiden zijn toegenomen ten opzichte van 2011.
- Het zijn ook de arbeidsongeschikten en de werklozen die het vaakst rood staan en die samen met de studenten het vaakst geld lenen bij vrienden, familie of kennissen en de arbeidsongeschikten en werklozen die samen met de fulltime werkenden een grotere kans hebben op een doorlopend krediet of persoonlijke lening.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doel monitor betalingsachterstanden

Armoede en in het bijzonder schuldenproblematiek staan de laatste jaren in toenemende mate in de belangstelling van de maatschappij en de politiek. Omdat veel feitelijke informatie hierover niet bekend was, heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2008 aan Panteia de opdracht gegeven een monitor Betalingsachterstanden op te zetten. In dat jaar is de eerste meting uitgevoerd (nulmeting)¹, die vervolgens herhaald is in 2009 (eenmeting)², 2010 (tweemeting)³ en 2011 (driemeting)⁴, steeds in dezelfde periode van het jaar (september/oktober). In september jl. is deze meting voor de vijfde maal uitgevoerd, wat resulteert in de viermeting van de monitor Betalingsachterstanden. Als vervolg op deze monitor volgt een verdiepend onderzoek waarin het aantal huishoudens met (een risico op) problematische schulden in beeld wordt gebracht. Dit verdiepende deel wordt voor de derde keer herhaald als vervolg op de monitor Betalingsachterstanden 2008 en 2011.⁵ Dit verdiepende onderzoek wordt aangeduid als 'Tweemeting huishoudens in de rode cijfers'.

1.1.1 Doel

De monitor Betalingsachterstanden heeft als doel aan te geven hoe groot het aantal huishoudens met betalingsachterstanden is, wat de kenmerken zijn van de betalingsachterstanden en welke achtergrondkenmerken de huishoudens met betalingsachterstanden hebben. Omdat betalingsachterstanden zeer kunnen verschillen naar aard, is er bij de uitwerking van de onderzoeksvragen aandacht besteed aan een groot aantal verschillende aspecten van het begrip 'betalingsachterstanden'.

Om dit doel te realiseren zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat is het aantal huishoudens met betalingsachterstanden in Nederland?
2. Op welke terreinen doen zich deze betalingsachterstanden voor?
3. In hoeverre hebben betalingsachterstanden betrekking op aangegane financieringsverplichtingen voor de langere termijn (leningen) of korte termijn (roodstand op een betaalfaciliteit)?
4. Wat zijn de kenmerken van de huishoudens met betalingsachterstanden?
5. Welke regionale verschillen zijn er in het aantal huishoudens met betalingsachterstanden?
6. Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de resultaten uit deze vervolgmeting en de resultaten uit de voorgaande metingen? Hoe zijn deze verschillen te verklaren?

1.1.2 Gebruiksdoel van de monitor

De monitor Betalingsachterstanden is oorspronkelijk opgezet en uitgevoerd als kwantitatieve informatiebron voor de Tweede Kamer. Daarnaast vormt de monitor een belangrijke informatiebron voor professionals die zich bezighouden met schuldhulpverlening. Hiermee bedoelen we zowel beleidsmedewerkers van de rijksoverheid, gemeenten als organisaties die zich met schuldhulpverlening

¹ Vroonhof, P.J.M., Westhof, F.M.J., monitor Betalingsachterstanden meting 2008, Panteia, 2008.

² Bleeker, D., Vroonhof, P.J.M., Westhof, F.M.J., monitor Betalingsachterstanden meting 2009, Panteia, 2009.

³ Bleeker, D., Vroonhof, P.J.M., Westhof, F.M.J., monitor Betalingsachterstanden meting 2010, Panteia, 2010.

⁴ Westhof, F.M.J., Tom, M., Vroonhof, P.J.M., monitor Betalingsachterstanden meting 2011, Panteia 2011.

⁵ Ommeren, C.M. van, L.S. de Ruig, P.M.J. Vroonhof, Huishoudens in de rode cijfers; Omvang en kenmerken van huishoudens met (een risico op) problematische schulden, Panteia, 2008 én Kerckhaert, A.C., de Ruig, L.S., Huishoudens in de rode cijfers 2012: Omvang en achtergronden van schuldenproblematiek bij huishoudens, Panteia 2013.

bezighouden. Daarnaast gebruiken ook schuldhulpverleners de monitor als naslagwerk. Ook in 2014, zes jaar na de uitvoering van de eerste monitor in 2008 is het doel van de monitor nog hetzelfde.

Aanleiding voor het opzetten van de monitor Betalingsachterstanden en verdiepend onderzoek naar huishoudens met risico op problematische schulden in 2008.

Vanaf 2003 is een sterke stijging van het aantal mensen met een problematische schuld waargenomen.¹ De aanwezigheid van problematische schulden vormt vaak een belemmering om te participeren op de arbeidsmarkt. Dit was de reden voor het toenmalige kabinet² om extra aandacht aan deze groep te besteden omdat zij het streven had om 200.000 mensen met een uitkering weer aan de slag te krijgen. Onduidelijk was echter hoe groot het aantal huishoudens met problematische schulden of een risico daarop nu daadwerkelijk was. Alleen inzicht in het geregistreerde aantal feitelijke hulp- of saneringsprocessen was een onderschatting van het totaal aantal huishoudens dat te maken had met een financieel probleem of een duidelijk risico daarop. Om dit aantal met een hoge mate van zekerheid en nauwkeurigheid in kaart te brengen, is de monitor Betalingsachterstanden en het verdiepende onderzoek opgezet. Het verdiepende onderzoek moet hierbij voortbouwen op de resultaten van de monitor. Hierdoor kent de monitor variabelen die inhoudelijk relevant zijn voor het verdiepende onderzoek. Ook is er aansluiting tussen begrippen en uitgangspunten van de monitor en het verdiepende onderzoek. Het verdiepende onderzoek gaat – anders dan de monitor – ook in op houding, kennis en gedrag ten aanzien van probleemschulden. De verantwoordelijkheid voor schuldhulpverlening is sinds juli 2012 verschoven van de rijksoverheid naar gemeenten door het van kracht worden van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Desondanks vormt de monitor nog een belangrijke informatiebron voor de Tweede Kamer.

1.1.3 Regionale verschillen

Ten opzichte van de eerdere metingen van de monitor Betalingsachterstanden is de vijfde onderzoeksvraag over regionale verschillen toegevoegd. De reden hiervoor is de wens van het ministerie om de resultaten bruikbaar te maken voor gemeenten. Om betrouwbare en valide uitspraken te kunnen doen op regioniveau, is de dataverzameling uitgebreider geweest dan in de eerdere metingen. In totaal zijn 10.556 huishoudens geënquêteerd, terwijl dit aantal in eerdere metingen rond de 4.000 lag. Door te stratificeren op arbeidsmarktregio kunnen we met de grootte van deze steekproef in het verdiepende deel van het onderzoek ook regionale verschillen in beeld brengen.

1.1.4 De dataverzameling

In eerste drie versies van de monitor Betalingsachterstanden is de bijbehorende dataverzameling steeds verkregen via een telefonische enquête onder huishoudens. Voor de vierde meting van de monitor is naast de telefonische enquête ook een internetenquête gehouden. Deze gecombineerde methodiek van dataverzameling hebben we in deze vijfde meting opnieuw toegepast. Door ook een internetenquête uit te voeren, kunnen we een groter deel van de Nederlandse bevolking bereiken.

¹ Dit bleek uit instroomgegevens van de NVVK en bureau Wsnp.

² Kabinet Balkenende IV.

1.1.5 De vragenlijst

De vragenlijst komt vrijwel overeen met die van de monitor Betalingsachterstanden in 2011.¹ Er zijn enkele vragen toegevoegd aan het vragenblok over schuldhulpverlening. We vragen niet alleen of de respondent *op dit moment* gebruik maakt van een vorm van schuldhulpverlening, maar ook of zij dit *in de afgelopen 12 maanden* hebben gedaan. Indien de respondent aangeeft gebruik te maken van schuldhulpverlening, vragen we bij deze meting of de gemeente deze vorm van schuldhulpverlening aanbiedt of dat de respondent hiernaar is doorverwezen via de gemeente.

Uiteraard zijn de telefonische en internetvragenlijsten identiek aan elkaar.

1.1.6 Opzet rapport

Omdat betalingsachterstanden zeer kunnen verschillen van aard, is er bij de uitwerking van de onderzoeksvragen aandacht besteed aan verschillende aspecten van het begrip 'betalingsachterstanden'. Voor de interpretatie van de resultaten is het verder van groot belang inzicht te krijgen in de representativiteit van de uitkomsten. In hoofdstuk 2 wordt bij deze aspecten stilgestaan.

Hoofdstuk 3 bevat de resultaten per onderscheiden vorm van betalingsachterstanden. Bij hoeveel huishoudens komen deze voor en wat is de omvang? Binnen de betalingsachterstandsvormen wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen verschillende typen, waarmee de onderzoeksvragen 1 tot en met 3 worden beantwoord. Ook de samenhang tussen de verschillende vormen wordt bestudeerd.

In hoofdstuk 4 wordt vervolgens ingezoomd op de kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden. Hierbij worden de verschillende vormen onderscheiden naar onder meer leefsituatie, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau, tijdsbesteding en inkomen. Ook worden een aantal kruisverbanden tussen kenmerken van huishoudens en het optreden van betalingsachterstanden geschetst.

Hoofdstuk 5 eindigt met de conclusies.

De onderzoeksverantwoording staat in bijlage 1. Bijlage 2 geeft de samenstelling van de begeleidingscommissie: de namen van de leden en de organisaties waarbij zij werkzaam zijn. In bijlage 3 wordt de vragenlijst van de enquête weergegeven. Bijlage IV bevat een beschrijving van de respondenten en hun huishoudens op basis van algemene kenmerken en als laatste geeft bijlage V een overzicht van alle tabellen die in het rapport staan weergegeven.

Ter wille van de leesbaarheid van het grote aantal tabellen, is ervoor gekozen om de tekst bij een tabel zoveel mogelijk op dezelfde pagina te zetten. Dat betekent wel dat hier en daar grote witvlakken voorkomen.

Daar waar interessant, wordt de vergelijking gegeven met voorgaande jaren. Dit gebeurt in de tabellen of in de tekst of beiden.

---

¹ In 2011 is de vragenlijst ingekort ten opzichte van de jaren ervoor. De vragenlijst bevat alleen vragen die relevant zijn voor het weergeven van de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van schuldhulpverlening. Vragen over beleving van en ervaring met schulden en betalingsachterstanden komen uitgebreid aan bod in het verdiepende onderzoek.

2 Interpretatie resultaten: definities en steekproef

In het verleden is vaak gebleken dat het niet eenvoudig is goede informatie te verzamelen over betalingsachterstanden en schulden. Dat ligt aan de gevoeligheid van het onderwerp, maar ook aan praktische meetproblemen in allerlei opzichten. Zaken die daarbij een rol spelen zijn:

- te hanteren definities;
- het opzetten van een representatieve steekproef en het beoordelen van de respons;
- het ophogen van resultaten.

Gezien het belang van deze aspecten besteden we hier in dit hoofdstuk aandacht aan.

2.1 Definitie betalingsachterstanden

Op basis van de monitor is het niet mogelijk harde criteria te maken voor een duidelijk onderscheid tussen huishoudens met een beperkt risico, huishoudens met een verhoogd risico en huishoudens met feitelijke probleemschulden. Hierdoor was het noodzakelijk dat het verdiepend onderzoek plaatsvindt juist binnen de groep van huishoudens die volgens de monitor Betalingsachterstanden gerekend kan worden tot de risicogroep. Hierdoor zijn in de monitor ook vragen opgenomen over de inkomens- en schuldensituatie van huishoudens en is het begrip 'betalingsachterstanden' relatief breed ingestoken. Het heeft zowel betrekking op aangegane financieringsverplichtingen op de korte termijn (zoals roodstand op een betaalfaciliteit, een achterstallige rekening of een creditcardschuld) en op financieringsverplichtingen op de langere termijn (zoals leningen of op afbetaling gekochte goederen of diensten)¹. We rekenen tot de betalingsachterstanden:

- Achterstallige rekeningen om financiële reden;
- Betalingsverplichtingen en achterstanden aangaande lopende of nieuw aangegane leningen, op afbetaling gekochte goederen of diensten of afbetalingsregeling van de creditcardschuld;
- Roodstand.

Bij de laatste twee genoemde categorieën gaat het niet altijd om 'betalingsachterstanden' in de letterlijke zin van het woord. Het gaat hierbij om een aangegane schuld of lening waarvoor de respondent maandelijks een deel moet aflossen of terugbetalen. Om echter – na het verdiepende onderzoek – met een grote nauwkeurigheid uitspraken te kunnen doen over het aantal huishoudens met een risico op problematische schulden, rekenen we dit ook tot de betalingsachterstanden in brede zin. Genoemde onderdelen kunnen namelijk ook een indicatie zijn voor het risico op problematische schulden.

De volgende vormen van betalingsachterstanden zijn meegenomen:

- achterstallige rekeningen
- kredieten en (persoonlijke) leningen
- op afbetaling gekochte goederen of diensten
- creditcardschulden
- rood staan

---

¹ Bij het opstellen van de vragenlijst in 2008 is zoveel mogelijk aangesloten bij de definities en vraagstelling die het CBS hanteert in de SILC (The European Union Statistics on Income and Living Conditions).

Op al deze vormen wordt kort ingegaan, vooral vanuit het oogpunt van het interpreteren van onderzoeksresultaten.¹

2.1.1 Achterstallige rekeningen

Het begrip 'achterstallige rekening' is breed ingestoken en vervolgens binnen de vragenlijst vernauwd. In eerste instantie is gekeken naar achterstallige rekeningen *in de afgelopen 12 maanden*, waarbij in principe alle achterstanden (dus een te laat betaalde rekening en in die zin opgebouwde betalingsachterstand) zijn meegenomen. Ook is de situatie *op dit moment* uitgevraagd.

Binnen dit totaal komen natuurlijk ook veel achterstanden voor die weinig of niets zeggen over de financiële gezondheid van huishoudens. Een te laat betaalde rekening kan bijvoorbeeld ook zoekgeraakt zijn. Daarom is ook gevraagd naar de reden van de achterstallige rekening. Daarbij zijn de volgende antwoordcategorieën voorgelegd:

1. financieel
2. vergeten
3. achterstand in eigen administratie
4. fout in administratie van de organisatie
5. anders, namelijk .....

Daarbij is de categorie 'anders' achteraf bijna volledig gehercodeerd, zodat deze antwoorden ook onder de eerste 4 categorieën kwamen te vallen. In diverse analyses zijn alleen huishoudens meegenomen die 'financieel' als antwoord gaven. Dit wordt in de tekst van het rapport en bij tabellen steeds vermeld. Het is denkbaar dat 'achterstand in eigen administratie' ook een financiële achtergrond heeft - door respondenten bewust of onbewust als zodanig genegeerd. Gezien het beperkte aantal antwoorden in deze categorie kan wel gesteld worden dat dit zeker niet op grote schaal aan de orde is.

De volgende typen achterstallige rekeningen zijn onderscheiden, ingedeeld op basis van onderwerp:

- hypotheek of huur
- elektriciteit, water of gas
- ziektekostenverzekering
- leningen of op afbetaling kopen (het gaat om achterstand op de geplande terug- of afbetaling)
- inboedel- of WA-verzekering
- telefoonrekeningen (telefoonrekeningen van kinderen tellen ook mee).
- alimentatie
- overige rekeningen, zoals schoolgeld, collegegeld of abonnementen
- terugbetalingen aan de belastingdienst.

2.1.2 Kredieten en (persoonlijke) leningen

Onder kredieten en leningen zijn de volgende typen uitgevraagd:

- doorlopend krediet of persoonlijke lening
- lening bij vrienden, familie of kennissen
- studieschuld
- overige leningen.

Vermeldenswaardig voor deze vorm is vooral het ontbreken van hypotheekleningen als categorie. De kosten van wonen (inclusief eventuele vakantiehuizen en bedrijfspanden)

---

¹ Het wil niet zeggen dat huishoudens die met één of meerdere van deze vormen van betalingsachterstanden te maken hebben, zich in een financieel lastige situatie bevinden.

worden hiermee impliciet gelijkgeschakeld met het huren van woonruimte. Leningen waarvoor een woning als onderpand gegeven wordt, zijn in principe wel meegenomen, maar het is denkbaar dat deze in een enkel geval door de respondent onder 'hypotheek of huur' aangegeven zijn. Dit antwoord kwam echter slechts sporadisch naar voren bij overige leningen.

Als eerste wordt gevraagd naar kredieten en leningen in *de afgelopen 12 maanden*. Vervolgens wordt verder gevraagd over *dit moment*. Voor ieder aangegeven type krediet/lening is tevens gevraagd naar de omvang van het nog openstaande bedrag.

2.1.3 Op afbetaling gekochte goederen of diensten

Bij betalingsachterstanden in de vorm van afbetalingsregelingen op aangeschafte goederen of diensten is als eerste gevraagd of er de afgelopen 12 maanden een dergelijke regeling gelopen heeft binnen het huishouden. Als toelichting werd daarbij gegeven: 'een afbetalingsregeling wil zeggen dat u iets op krediet heeft gekocht, waarvoor u in termijnen terug moet betalen'.

In welke mate klantenpassen waarmee op afbetaling gewinkeld kan worden ook hierin meegenomen zijn door respondenten is onduidelijk. In feite betreft het hier een bijzondere soort creditcard (zie verder). Het lijkt waarschijnlijk dat als in termijnen terugbetaald wordt, de respondenten dit óf bij op afbetaling gekochte goederen/diensten óf bij creditcard hebben meegenomen.

2.1.4 Rood staan

Over de roodstand zijn de volgende vragen geformuleerd:

- op hoeveel betaalrekeningen kan het huishouden rood staan?
- op hoeveel daarvan heeft het huishouden in de afgelopen 12 maanden daadwerkelijk rood gestaan
- Over de rekening waarop gemiddeld voor het hoogste bedrag rood werd gestaan, zijn de volgende vragen gesteld:
  - hoeveel keer werd rood gestaan?
  - wat was het hoogste bedrag waarvoor werd rood gestaan in de afgelopen 12 maanden?

Afhankelijk van de frequentie van het roodstaan is hierbij onderscheid gemaakt tussen 'af en toe' (één tot vier keer per jaar), 'regelmatig' (vijf tot en met elf keer per jaar) en 'vaak' (vanaf twaalf keer per jaar). De categorieën regelmatig en vaak zijn vervolgens beschouwd als betalingsachterstand.

2.1.5 Creditcardschulden

Bij de vorm creditcardschulden is in eerste instantie gevraagd of huishoudens een creditcard (aangerekte voorbeelden: Mastercard, Visacard en American Express) in hun bezit hebben. Net zoals dat bij achterstallige rekeningen het geval was, is ook het hebben van een creditcard op zich geen probleem. Daarom is vervolgens gevraagd of het huishouden de creditcardschuld de afgelopen 12 maanden altijd in de volgende maand kon aflossen. Is dat niet het geval, dan kan dit een duidelijke indicator zijn dat de creditcard gebruikt wordt voor het opvangen van liquiditeitsproblemen - de rente die aan de creditcardmaatschappijen betaald moet worden, is doorgaans hoog. Om de onderzoeksresultaten ook voor deze vorm vergelijkbaar te maken met de overige vormen (zie ook achterstallige rekening), is verder gevraagd of het huishouden op dit moment te maken heeft met een gespreide afbetalingsregeling van een creditcardschuld, en (zo ja) welk bedrag er nog openstaat.

2.1.6 Problematische schulden

In welke mate geven de verzamelde gegevens over bovenstaande betalingsachterstandvormen nu een beeld van het bestaan van problematische schulden of risico's daarop? Daarover vallen enkele observaties te geven.

In de eerste plaats is het zo dat het bestaan van de genoemde betalingsachterstandvormen niet veel zegt over het bestaan van een (risico op een) problematische schuld. Bij achterstallige rekeningen en creditcardschulden is daar binnen het onderzoek al nadrukkelijk rekening mee gehouden. Ook voor de andere vormen kunnen echter aan betalingsachterstanden ook zakelijke overwegingen (het alternatief voor een betalingsachterstand is bijvoorbeeld boetes op het eerder vrijmaken van spaartegoeden) of andere redenen ten grondslag liggen die niets met problematische schulden van doen hebben. Het bestaan van betalingsachterstanden kan wel gezien worden als randvoorwaarde, waarmee de monitor een groslijst weergeeft van huishoudens die mogelijk te maken hebben met (risico's op) problematische schulden. Het bestaan van meerdere betalingsachterstanden is al een betere indicator voor mogelijke problemen. Ook hier wordt in de monitor op ingegaan.

2.2 De betrokken doelgroepen

Om de onderzoeksresultaten in dit verband op waarde te kunnen schatten, is een driedeling van huishoudens relevant:

- huishoudens waarin een traject in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) doorlopen wordt;
- huishoudens waarin een minnelijk schuldhulpverleningstraject loopt. Dit zijn trajecten buiten het (wettelijk) kader van de WSNP, uitgevoerd door een breed scala aan publieke en private organisaties, waaronder de sociale dienst, het maatschappelijk werk en de kredietbank. De schuldhulpverlening kan de vorm hebben van schuldbemiddeling, schuldsanering, budgetbegeleiding of budgetbeheer;
- overige huishoudens.

Over de huishoudens in een WSNP-traject en degenen in een minnelijk traject, kan het volgende worden opgemerkt.

2.2.1 Huishoudens waarin een WSNP-traject doorlopen wordt

Personen in een WSNP-traject¹ hebben in zeer beperkte mate zeggenschap over (hun) financiële patronen. De meeste enquêtevragen zijn voor deze groep dan ook niet relevant en/of niet zonder diverse nuanceringen te beantwoorden. Deze groep is daarom weggedefinieerd uit het onderzoek. Het aantal lopende WSNP-trajecten, ongeveer 40.018 op 1 september 2014, is in de monitor WSNP² voldoende nauwkeurig waargenomen om in de monitor Betalingsachterstanden te gebruiken. Dit aantal is voor de ophoging van de onderzoeksresultaten afgetrokken van het totale aantal huishoudens in Nederland. De wegingsfactor is niet aangepast, wat impliciet veronderstelt dat de WSNP-trajecten gelijk (net als de rest van de huishoudens) verdeeld zijn over leeftijd, opleiding en huishoudenssamenstelling. Dit kan een kleine

¹ Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen. De WSNP is een saneringstraject waarbij de rechter (en niet de schuldhulpinstelling) beslist over de toegang en het resultaat (en niet de schuldeiser). De schuldenaar heeft gedurende drie jaar een inspanningsverplichting om zoveel mogelijk geld bijeen te brengen voor aflossing. Een door de rechtbank benoemde bewindvoerder ziet toe op de naleving van de wettelijke verplichtingen. Indien die naar het oordeel van de rechtbank voldoende zijn nagekomen, wordt het opgespaarde bedrag verdeeld onder de schuldeisers. Eventuele restschulden zijn daarna niet meer invorderbaar.

² L. Combrink-Kuiters & S.L. Peters (RvR) en B. Nauta & M. Vlemmings (CBS) monitor ; Tiende meting , Raad voor de Rechtsbijstand, CBS, 2014.

vertekening van de resultaten tot gevolg hebben. Ook kan een vertekening ontstaan, omdat WSNP-trajecten geen huishoudens maar personen betreffen.

2.2.2 Huishoudens waarin een minnelijk schuldhulpverleningstraject doorlopen wordt

In vergelijking met personen in een WSNP-traject hebben personen in een minnelijk schuldhulpverleningstraject duidelijk meer zeggenschap over (hun) financiële patronen. De enquêtevragen zijn voor deze groep dan ook wel relevant. Het aantal waarnemingen onder huishoudens waarin een minnelijk schuldhulpverleningstraject loopt, is te klein om nader uit te splitsen. Deze huishoudens worden in de monitor niet nader onderscheiden.

2.3 Betrouwbaarheid aantallen - kwaliteit steekproef

Voor de enquête is een steekproef getrokken onder huishoudens uit een bestand dat zowel vaste als mobiele nummers bevat. Dit bestand levert bij weging en ophoging van de resultaten naar voor Nederland representatieve gegevens op.

Naast de telefonische enquête is ook een internetenquête gehouden. Dit is een relatief goedkope manier om een hogere nettorespons te bereiken. In totaal is een nettorespons gehaald van 10.556.

De bestanden van de telefonische- en internetenquête zijn samengevoegd, gewogen en opgehoogd. Voordat dit is gebeurd, is gekeken naar de resultaten van de afzonderlijke bestanden. Dit levert geen noemenswaardige verschillen op, zodat het combineren van beide bestanden geen problemen opleverde.

Het aantal respondenten uit een huishouden waarin een WSNP-traject loopt, is beperkt. Zij zijn doorgaans moeilijk telefonisch bereikbaar. Besparen op telefoonkosten is immers een relatief eenvoudig door te voeren bezuiniging, opgelegd door de bewindvoerder. Dat geldt overigens ook voor een internetaansluiting. Ook is bekend dat deze huishoudens relatief slecht meedoen aan deur-tot-deurenquêtes, bijvoorbeeld door angst voor schuldeisers of andere sociaal-maatschappelijke problemen.

Vaker dan personen in een WSNP-traject zullen huishoudens waarin een minnelijk traject loopt, beschikken over een aansluiting voor vaste telefonie. Ook voor deze groep geldt natuurlijk dat het stopzetten van de vaste telefoon een relatief eenvoudig door te voeren bezuiniging is. Dat geldt overigens ook voor een internetaansluiting. Bij deur-tot-deurenquêtes zullen (deels) dezelfde problemen spelen als bij de WSNP-trajecten.

3 Kenmerken betalingsachterstanden

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op betalingsachterstanden en financieel gedrag dat een verhoogd risico op betalingsachterstanden met zich meebrengt. We kijken steeds naar het aantal huishoudens dat te maken heeft met de onderscheiden typen financiële verplichtingen. Daarbij blijven de ruim 40.000 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt buiten beschouwing. Alleen in de laatste paragraaf, waarin een totaalstelling gemaakt wordt van alle huishoudens die te maken hebben met betalingsachterstanden, is deze groep wel meegenomen.

Ook de omvang van de achterstanden komt aan de orde. Bij achterstallige rekeningen, kredieten en leningen wordt ook ingegaan op de specifieke terreinen waarop de achterstallige rekeningen zich voordoen c.q. de leningen zijn afgesloten.

In de laatste paragraaf gaan we in op de samenloop tussen het bestaan van achterstallige rekeningen en overige betalingsachterstanden.

3.2 Achterstallige rekeningen

In tabel 1 is weergegeven welk percentage huishoudens de *afgelopen 12 maanden* op enig moment te maken heeft gehad met een bepaald type achterstallige rekening. In Tabel 1 staan de percentages van de jaren 2011, 2010, 2009 en 2008 weergegeven.

Tabel 1 Aandeel huishoudens met achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden naar type achterstallige rekening 2008-2014 (n2014=7.288)

Aandeel in totaal aantal huishoudens (%)					
Type achterstallige rekening	2014	2011	2010	2009	2008
Ziektekostenverzekering	8,7	5,4	3,1	2,5	3,6
Elektriciteit, water of gas	5,4	4,3	3,3	1,7	3,1
Hypotheek of huur	6,0	4,5	3,1	2,6	2,9
Telefoonrekeningen	4,3	3,4	2,4	1,5	2,7
Leningen of op afbetaling kopen (achterstand in aflossing/rentebetaling/betaling)	4,4	2,9	1,7	0,9	1,5
Inboedel- of WA-verzekering	2,8	1,5	0,4	0,3	1,0
Terugbetalingen aan de belastingdienst	9,1	5,6	4,2	1,8	n.v.t.
Alimentatie	0,9	0,7	0,1	0,1	n.v.t.
Overige rekeningen, zoals schoolgeld, belastingen of abonnementen	4,6	3,6	1,8	1,0	3,0
Totaal (=minimaal één achterstallige rekening)	17,9	13,6	10,0	6,8	8,3
Geen achterstallige rekening	82,1	86,4	90,0	93,2	91,7
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

In tabel 1 is te zien dat het aandeel huishoudens met achterstallige rekeningen in 2014 is toegenomen ten opzichte van 2011. In 2014 heeft 17,9% van het totale aantal huishoudens te maken met één of meer achterstallige rekeningen. In 2011 betrof dit percentage 13,6%. Alle onderscheiden typen achterstallige rekeningen zijn toegenomen sinds de vorige meting in 2011. Net als in 2011 hebben de meeste huishoudens te maken met achterstallige rekeningen ten aanzien van terugbetalingen aan de Belastingdienst en ziektekostenverzekeringen. Samen met achterstallige rekeningen op het gebied van inboedel- of WA-verzekering behoren deze tot de grootste stijgers. Uit de tabel blijkt verder dat vanaf 2009 het aantal huishoudens met één of meer achterstallige rekeningen ieder jaar is toegenomen.

In totaal heeft dus 17,9% van de huishoudens op minimaal één terrein een achterstallige rekening gehad in 2014. Dat zijn 1.308.100 huishoudens op een totaal van 7.288.292. Dit is, zoals eerder opgemerkt, een stijging ten opzichte van de vijf voorgaande jaren. 42% van deze huishoudens (7,6% van alle huishoudens, ofwel ruim 553.000 huishoudens) heeft één betalingsachterstand (zie Tabel 2). Ten opzichte van 2011 is het percentage huishoudens met één betalingsachterstand gestegen van 6,1% naar 7,6%. Ook het aandeel huishoudens met twee of meer betalingsachterstanden is gestegen ten opzichte van 2011, met uitzondering van vier betalingsachterstanden.

Tabel 2 Aantal verschillende typen achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden, 2008-2014 (n2014=7.288)

Aandeel in totaal aantal huishoudens (%)					
<i>Aantal typen achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden binnen één huishouden</i>	2014	2011	2010	2009	2008
Een	7,6	6,1	5,2	4,2	4,0
Twee	3,8	3,1	1,9	1,0	1,6
Drie	2,2	1,5	1,3	0,6	1,2
Vier	1,3	1,5	1,0	0,6	0,7
Vijf	1,3	0,6	0,4	0,2	0,4
Zes	0,8	0,3	0,1	0,1	0,3
Zeven	0,4	0,2	0,0	0,1	0,1
Acht of meer	0,6	0,4	0,1	0	0
Totaal (minimaal één achterstallige rekening)	17,9	13,6	10,0	6,8	8,3
Geen achterstallige rekeningen	82,1	86,4	90,0	93,2	91,7
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Niet elke achterstallige rekening hoeft het gevolg te zijn van een gebrek aan financiële middelen. Aan de respondenten is daarom gevraagd wat de reden was van hun achterstallige rekeningen. Zij hadden hierbij de keuze uit: financieel, vergeten, achterstand in eigen administratie en een fout in de administratie van de organisatie. In tabel 3 staan de resultaten hiervan weergegeven. In een aantal gevallen zijn er meer redenen per huishouden gegeven. Hierdoor is het totaal aantal waargenomen redenen hoger dan het totaal aantal huishoudens dat te maken heeft met minimaal één betalingsachterstand. In totaal zijn 1.538.000 redenen waargenomen. Voor 56,1% van het totaal aantal opgegeven redenen heeft de achterstand een financiële reden. Dit komt neer op 862.808 huishoudens met een of meer achterstallige rekeningen in de

afgelopen 12 maanden, waarvan ten minste één achterstallige rekening een financiële oorzaak heeft (gehad). Dit is 65,9% van het totaal aantal huishoudens met minimaal een achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden.

Er is hierbij van uitgegaan dat de huishoudens die een financiële reden aangeven daadwerkelijk te weinig saldo hebben (gehad) om hun rekening(en) te kunnen betalen, en dat dit de groep is die uiteindelijk risico kan lopen op problematische schulden. Dit kan een lichte onderschatting betekenen van het totaal, omdat ook in de andere antwoordcategorieën huishoudens vertegenwoordigd zijn met onvoldoende financiële middelen. Huishoudens die moeten rondkomen op een minimumniveau hebben bijvoorbeeld vaak een zeer complexe administratie, omdat zij van veel verschillende (inkomens)regelingen gebruikmaken. Dit vergroot de kans op een administratieve achterstand waarschijnlijk.

Tabel 3 Achterstallige rekeningen in de afgelopen 12 maanden over redenen van ontstaan, 2009-2014 (n2014=1.538)

Aandeel redenen van achterstallige rekening(en) in de afgelopen 12 maanden ten opzichte van totaal aantal waargenomen redenen (%)				
<i>Reden dat achterstallige rekening(en) ontstond(en)</i>	<i>2014</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>2009</i>
Financieel	56,1	57,6	65,4	58,5
Vergeeten	12,1	14,4	12,7	12,6
Achterstand in eigen administratie	11,4	14,7	8,2	17,5
Fout in administratie van de organisatie	10,9	10,7	11,6	10,9
Anders	9,6	2,5	2,1	0,6
Totaal waargenomen redenen	100,0	100,0	100,0	100,0

* Deze vraag is in de monitoren 2009 tot en met 2014 per type betalingsachterstand gesteld. Dat was niet het geval in de monitor 2008. Daarom kan er geen vergelijking gemaakt worden met 2008.

** Voor het totaal waargenomen aantal redenen geldt dat een huishouden verschillende redenen voor verschillende achterstanden kan geven, waardoor het totaal uitkomt boven het totale aantal huishoudens met een achterstallige rekening.

*** De categorie 'anders' is in 2014 toegenomen ten opzichte van eerdere jaren. Dit komt doordat er dit jaar in vergelijking met eerdere jaren een veel groter deel is uitgevraagd via een internetenquête. Hierbij is het niet mogelijk voor de respondenten om het antwoord uit de categorie 'anders' toe te lichten. De antwoorden op deze vraag uit de telefonische enquête zijn wel gehercodeerd. Doordat het niet mogelijk is de categorie 'anders' te hercoderen, verwachten we dat de 56,1% een onderschatting is van het aantal achterstallige rekeningen met financiële redenen.

In tabel 4 is te zien dat 37% van de huishoudens met minimaal één achterstallige rekening om financiële redenen te maken heeft met één achterstallige rekening, 23,4% met twee, 15,5% met drie, 7,3% met vier en 6% met vijf. Bijna 11% (ongeveer 94.000) van de huishoudens met een achterstallige rekening om financiële redenen heeft zes of meer typen achterstallige rekeningen om financiële reden (gehad). In 2011 was dit percentage 5,5%.

Tabel 4 Aantal achterstallige rekeningen naar aandeel financiële oorzaak, 2008-2014 (n2014=863)

Aandeel binnen de groep huishoudens met minimaal 1 achterstand om financiële reden in de afgelopen 12 maanden (%)					
<i>Totaal aantal achterstallige rekeningen laatste 12 maanden</i>	<i>2014</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Een	37,0	43,8	53,2	47,7	39,2
Twee	23,4	21,9	15,6	18,1	14,8
Drie	15,5	11,8	15,7	14,7	19,4
Vier	7,3	12,5	7,3	11,4	12,1
Vijf	6,0	4,4	5,4	4,4	7,6
Zes	5,4	2,2	1,9	2,3	4,6
Zeven of meer	5,5	3,3	0,9	1,4	2,2
Totaal (minimaal één achterstallige rekening met financiële reden voor achterstalligheid)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Van de respondenten die aangeven in de afgelopen 12 maanden één of meer achterstallige rekeningen te hebben gehad om een financiële reden, heeft 58,2% op dit moment nog steeds te maken met een achterstallige rekening met een financiële achtergrond (ruim 502.000 huishoudens).

In tabel 5 staat weergegeven wat de totale omvang is van de achterstallige rekeningen van de ruim 502.000 huishoudens die aangegeven hebben *op dit moment* een betalingsachterstand te hebben met een financiële ontstaansgrond. Hierin is te zien dat de meeste huishoudens (37,6%) een achterstand hebben met een omvang van € 500 tot € 2.000 en in de categorie van minder dan € 500,- (24%). Verder heeft ruim 11% een achterstand in de categorie € 10.000 of meer, evenveel als in 2011.

Tabel 5 Omvang opgetelde achterstallige rekeningen op dit moment van huishoudens met betalingsachterstand met een financiële achtergrond, 2008-2014 (n2014=502)

Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening(en) met financiële achtergrond op dit moment (%)					
<i>Klasse totale omvang achterstallige rekeningen</i>	2014	2011	2010	2009	2008
minder dan 500	23,9	27,8	21,3	39,4	32,2
500 tot 2.000	37,6	29,2	43,2	23,8	27,6
2.000 tot 5.000	13,0	15,4	13,6	19,0	22,1
5.000 tot 10.000	8,9	10,8	16,5	6,3	6,1
10.000 tot 20.000	4,7	6,3	0,9	5,1	3,0
20.000 tot 50.000	4,6	3,4	1,5	0	6,5
50.000 of meer	1,8	1,5	1,7	0	0,3
Weet niet/wil niet zeggen	5,5	5,6	1,3	6,5	2,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.3 Kredietverschaffing en leningen

In tabel 6 is weergegeven welk deel van de ondervraagde huishoudens op dit moment te maken heeft met kredietverschaffing en leningen en voor welk bedrag gemiddeld. Het gaat in totaal om 22,2% van alle huishoudens¹, ofwel ruim 1.6 miljoen huishoudens. Een doorlopend krediet of persoonlijke lening (10,2% van het totaal aantal huishoudens) komt het meest voor, gevolgd door het lenen van geld bij familie of vrienden (7,7%) en studieschuld (6,6%). Alle resultaten laten een stijging zien ten opzichte van 2011. Het aandeel huishoudens met een lening bij vrienden, familie en kennissen is het meest gestegen (met 32%)².

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 moet worden opgemerkt dat hypotheekleningen ontbreken als type. De kosten van wonen (inclusief eventuele vakantiehuizen en bedrijfspanden) worden hiermee impliciet gelijkgeschakeld met het huren van woonruimte. Leningen waarvoor een woning als onderpand gegeven wordt, zijn in principe wel meegenomen. Dit antwoord kwam echter slechts sporadisch voor.

¹ Alle huishoudens is zoals vermeld exclusief 40.018 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt. Dit aantal is gebaseerd op gegevens van het CBS.

² Een vergelijking met het aantal studieschulden in 2008 kan niet worden gemaakt door een verschil in de wijze van uitvragen van de studieschulden.

Tabel 6 Kredietverschaffing en leningen op dit moment: aantal en aandeel huishoudens, 2008-2014 (n2014=7.288)

Aandeel in totaal aantal huishoudens (%)					
Type krediet of lening	2014	2011	2010	2009	2008
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	10,2	9,2	6,5	5,2	8,8
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	7,7	5,8	4,0	3,4	5,4
Studieschuld	6,6	5,9	5,5	4,7	*
Overige leningen	1,4	0,6	0,7	*	*
Totaal (minimaal één vorm van kredietverschaffing of leningen)	22,2	19,2	14,7	12,0	13,9
Geen enkele vorm van kredietverschaffing of leningen	77,8	80,8	85,3	88,0	86,1
Totaal	100,0	100,0	100	100,0	100,0

Noot: De percentages voor de afzonderlijke regelingen telt niet op tot het totaalpercentage omdat er huishoudens zijn die meerdere vormen van kredietverschaffing en leningen hebben. Dat geldt ook voor de aantallen.

* De beperkte respons op deze antwoordmogelijkheden houdt een verantwoorde schatting tegen.

In tabel 7 is te zien dat de omvang van de kredietverschaffing voor alle drie de types is afgenomen. Hoewel de frequentie is toegenomen, is de omvang van het geld dat is geleend bij vrienden, familie of kennissen met meer dan 55% afgenomen: van € 9.400 in 2011 tot € 4.200 in 2014. De omvang van de doorlopende kredieten of persoonlijke leningen zijn afgenomen van € 13.800 naar € 11.300 en de omvang van de studieschuld is met 5% afgenomen ten opzichte van 2011.

Tabel 7 Kredietverschaffing en leningen: gemiddelde omvang 2008-2014

Gemiddeld bedrag kredietverschaffing en leningen (afgerond op honderdtallen)					
Type krediet of lening	2014	2011	2010	2009	2008
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	11.300	13.800	11.400	8.400	12.400
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	4.200	9.400	8.000	8.400	9.500
Studieschuld	14.200	15.000	10.600	13.500	16.200
Overige leningen	*	*	*	*	*

* De respons op deze antwoordmogelijkheden is dermate laag dat geen verantwoorde schatting gegeven kan worden.

Uit nadere analyse van de groep huishoudens die op dit moment te maken heeft met kredietverschaffing blijkt dat 84% van hen aan één vorm van kredietverschaffing doet en 15,5% aan twee. Deze percentages liggen hoger dan in 2011.

Tabel 8 Aantal verschillende typen krediet of lening, 2008-2014 (n2014=7.288)

Aandeel in totaal aantal huishoudens (%)					
<i>Aantal typen</i>	<i>2014</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>2009</i>	<i>2008</i>
Een	18,4	16,5	12,6	10,5	12,2
Twee	3,4	2,4	2,0	1,5	1,6
Drie	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
Totaal (minimaal 1 vorm van kredietverschaffing of lening)	22,2	19,2	14,7	12,0	13,9
Geen kredietvormen of leningen	77,8	80,8	85,3	88,0	86,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.4 Op afbetaling gekochte goederen of diensten

Met afbetalingsregelingen worden alle regelingen voor het gespreid betalen van zaken bedoeld. Zoals eerder aangegeven (zie hoofdstuk 2), is onduidelijk in welke mate klantenpassen waarmee op afbetaling gewinkeld kan worden door respondenten meegenomen zijn als afbetalingsregeling.

In de afgelopen 12 maanden hadden 898.788 huishoudens te maken met een afbetalingsregeling (12,3% van alle huishoudens). 76,1% van deze huishoudens heeft ook op dit moment nog te maken met het afbetalen van een of meer op afbetaling gekochte goederen of diensten, 684.414 huishoudens. Dit is 9,4% van het totaal aantal huishoudens. Het aantal afbetalingsregelingen in de afgelopen 12 maanden en op dit moment zijn beiden toegenomen ten opzichte van 2011. Toen bedroegen de percentages respectievelijk 8,1% en 5,6%. In 2011 waren deze percentages overigens weer toegenomen ten opzichte van eerdere jaren. In 2010 hadden 2,6% van alle huishoudens op dat moment te maken met de afbetaling van op afbetaling gekochte goederen of diensten en in 2009 2,2%.

3.5 Rood staan

In tabel 9 is te lezen op hoeveel betaalrekeningen het huishouden rood kan staan. Hierin is te zien dat ruim 44% van de huishoudens op één betaalrekening rood kan staan, bijna één op de vijf op twee en bijna 7% op drie of meer. Eén op de vier huishoudens heeft geen enkele betaalrekening waarop rood gestaan kan worden. Dit zijn ruim 1,8 miljoen huishoudens. In vergelijking met 2011 kunnen er minder huishoudens rood staan (25,1% tegenover 22,3%).

Tabel 9 Aantal betaalrekeningen waarop het huishouden rood kan staan, 2009-2014
(n2014=7.288)

Aandeel in huishoudens (%)				
<i>Aantal betaalrekeningen waarop rood gestaan kan worden</i>	2014	2011	2010	2009
0	25,1	22,3	18,8	19,8
1	44,6	47,3	48,0	48,4
2	19,4	20,2	20,3	19,2
3	5,2	4,9	6,3	5,9
4 of meer	1,6	1,3	2,8	2,1
weet niet/wil niet zeggen	4,1	4,0	3,9	4,7
Totaal	100,0	100,0	100	100

In tabel 10 staat weergegeven hoeveel huishoudens daadwerkelijk rood hebben gestaan op rekeningen waarop zij rood kunnen staan. Hierbij zijn de huishoudens die niet rood kunnen staan buiten beschouwing gelaten, evenals de huishoudens waarvan onbekend is op hoeveel betaalrekeningen zij rood kunnen staan. Ruim 45% van alle overige huishoudens¹ blijkt niet te hebben rood gestaan op de rekening(en) waarop zij rood konden staan. Verder blijkt bijna 44% op één rekening daadwerkelijk rood te hebben gestaan. Dit is een toename van bijna 10% ten opzichte van 2011. Verder stond 9% van alle huishoudens op twee of meer rekeningen rood. Dit is vergelijkbaar met 2011.

Tabel 10 Aantal rekeningen waarop het huishouden met één of meer rekeningen rood heeft gestaan, 2009-2014 (n2014= 5.163)

Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan (%)				
<i>Aantal rekeningen per huishouden waarop roodstand heeft plaatsgevonden</i>	<i>Aandeel in huishoudens die rood kunnen staan (%) 2014</i>	2011	2010	2009
0	45,5	50	54	56
1	43,8	40	37	36
2	8,1	8	6	6
3	,9	1	2	1
4 of meer	0,3	0	0	0
weet niet/wil niet zeggen	1,4	1	1	1
Totaal	100,0	100	100	100

¹ 'Alle huishoudens' is zoals vermeld exclusief 40.018 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt. In dit geval blijven ook de huishoudens die niet rood kunnen staan buiten beschouwing, evenals de huishoudens die niet wisten of zij rood konden staan op betaalrekeningen. Het totale aantal huishoudens waar mee gerekend wordt, komt daarmee op 5.163.000.

In tabel 11 is de frequentie van de roodstand te zien, gerelateerd aan het totaal aantal huishoudens. 'Af en toe' wil zeggen één tot vier keer per jaar rood staan. Met 'regelmatig' wordt bedoeld 5 tot en met 11 keer per jaar en met 'vaak' wordt bedoeld vanaf 12 keer per jaar. Tot de categorie 'nooit' behoren de huishoudens die geen betaalrekening hebben waarop zij rood kunnen staan, huishoudens die niet weten of ze rood kunnen staan en de huishoudens die aangeven nooit rood te staan. Dit is 57% van het totaal aantal huishoudens. 13% van alle huishoudens blijkt af en toe rood te staan, 6,2% regelmatig en 8,5% vaak. De frequenties 'af en toe' en 'regelmatig' zijn afgenomen ten opzichte van 2011. Het aantal huishoudens dat 'vaak' rood staat is vergelijkbaar met 2011.

Tabel 11 Frequentie van de roodstand in de afgelopen 12 maanden in categorieën, 2009-2014 (n2014=7.288)

Frequentie rood staan	Aandeel in huishoudens (%)			
	2014	2011	2010	2009
Nooit	57,4	58,9	60,9	62,4
Af en toe	13,0	14,4	16,1	15,8
Regelmatig	6,2	7,1	6,3	6,0
Vaak	8,5	8,5	7,5	7,1
Weet niet/wil niet zeggen	14,9	11,0	9,1	8,7
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

Het totaal telt soms niet precies op als gevolg van een afrondingsverschil.

Met de toename van de frequentie van het rood staan neemt ook het gemiddelde maximumbedrag toe waarvoor rood wordt gestaan. De respondenten die af en toe rood staan doen dit voor een gemiddeld maximumbedrag van € 522 (in 2011: € 744). Degenen die regelmatig rood staan noemen een gemiddeld maximumbedrag van ruim € 749 (in 2011: € 987) en bij de huishoudens die aangeven vaak rood te staan, is dit voor een gemiddeld maximumbedrag van € 1.262 (in 2011: € 2.299). Alle bedragen zijn afgenomen ten opzichte van 2011.

3.6 Creditcard

Aan de respondenten is gevraagd of zij één of meerdere creditcards hebben, zoals Mastercard, Giscard en American Express. Ruim 2,7 miljoen huishoudens (37,2% van alle huishoudens¹) hebben één creditcard, 10,1% heeft er twee en 2,0% heeft er meer dan twee. Of klantenpassen ook meegenomen zijn in dit verband is, zoals eerder opgemerkt, onduidelijk (zie hoofdstuk 2).

Net zoals dat bij achterstallige rekeningen het geval was, is ook het hebben van een creditcard op zich geen probleem. Daarom is vervolgens gevraagd of het huishouden de creditcardschuld in de afgelopen 12 maanden altijd in de volgende maand heeft afgelost. Is dat niet het geval, dan kan dat een duidelijke indicator zijn dat de creditcard gebruikt wordt voor het opvangen van liquiditeitsproblemen. Immers, de rente die aan de creditcardmaatschappijen betaald moet worden, is doorgaans hoog. Van de ruim 3,5 miljoen huishoudens met een creditcard heeft ruim driekwart (76,6%) altijd in de volgende maand de creditcardschuld afgelost, bij 12,7% (ruim 456.000 huishoudens)² is dat niet gelukt en bijna 10% van deze groep heeft de card in de afgelopen twaalf

¹ 'Alle huishoudens' is zoals vermeld exclusief 40.018 huishoudens waarin een WSNP-traject loopt.

² Dit is 6,3% van het totaal aantal huishoudens.

maanden niet gebruikt¹.

Verder is gevraagd of het huishouden op dit moment te maken heeft met een gespreide afbetaalregeling van een creditcardschuld, en (zo ja) voor welk bedrag. Ook een dergelijke regeling zou beschouwd kunnen worden als lening. Bijna 3% van het totale aantal huishoudens heeft op dit moment te maken met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcard. Dit zijn ruim 208.000 huishoudens. Dit is ruim een kwart (25,9%) van het aantal huishoudens dat niet altijd de creditcardschuld in de volgende maand kan oplossen én het aantal huishoudens dat de creditcard in de afgelopen 12 maanden niet heeft gebruikt.

In 2011 kon 5,2% van alle huishoudens niet altijd de volgende maand de creditcardschuld aflossen en had 2,1% te maken met een gespreide afbetalingsregeling. In 2010 kon 6,4% van de huishoudens niet altijd hun creditcardschuld de volgende maand aflossen, waarbij ruim de helft (52,6%) op dat moment te maken had met een gespreide afbetalingsregeling. In 2009 ging het om 4,4% van de huishoudens met één of meer creditcards, waarbij eveneens ruim de helft op dat moment te maken had met een gespreide afbetalingsregeling.

De ruim 209.000 huishoudens die op dit moment nog te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld hebben gemiddeld nog een bedrag openstaan van ruim € 1.819. Dit is vergelijkbaar met het bedrag in 2011 en 2010.

3.7 Samenhang tussen achterstallige rekeningen en overige betalingsachterstandvormen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenhang tussen de meest voorkomende typen achterstallige rekeningen en de overige genoemde betalingsachterstandvormen. Dat gebeurt per vorm. Bij de achterstallige rekeningen blijven inboedel- en WA-verzekering en alimentatie buiten beschouwing vanwege het beperkte aantal waarnemingen.

3.7.1 Kredietverschaffingen en leningen

Tabel 12 geeft de samenloop weer tussen achterstallige rekeningen en kredietverschaffingen/leningen. De tabel moet als volgt gelezen worden. Het cijfer 32 linksboven geeft aan dat van de huishoudens die de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening hadden op het gebied van ziektekostenverzekeringen 32% ook een doorlopend krediet of persoonlijke lening heeft gehad in de afgelopen twaalf maanden. Dit zijn ruim 203.000 huishoudens.

---

¹ In de monitor 2010 is voor het eerst gevraagd naar het 'niet gebruikt hebben van de creditcard in het afgelopen jaar'.

Tabel 12 Samenhang typen achterstallige rekeningen en typen krediet/leningen in de afgelopen twaalf maanden (in %), 2014

<i>Type achterstallige Rekening</i>	<i>Aandeel huishoudens met doorlopend krediet of persoonlijke lening in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens dat geld geleend heeft bij vrienden, familie of kennissen in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens met studieschuld in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)</i>
Ziektekostenverzekering	32	38	16
Elektra/water/gas	31	45	14
Hypotheek of huur	36	44	18
Telefoonrekeningen	30	47	17
Leningen of op afbetaling kopen	46	42	16
Overige rekeningen, zoals schoolgeld	32	45	26
Terugbetaling aan de belastingdienst	33	36	14
Alle huishoudens	14,8	10,6	7,8

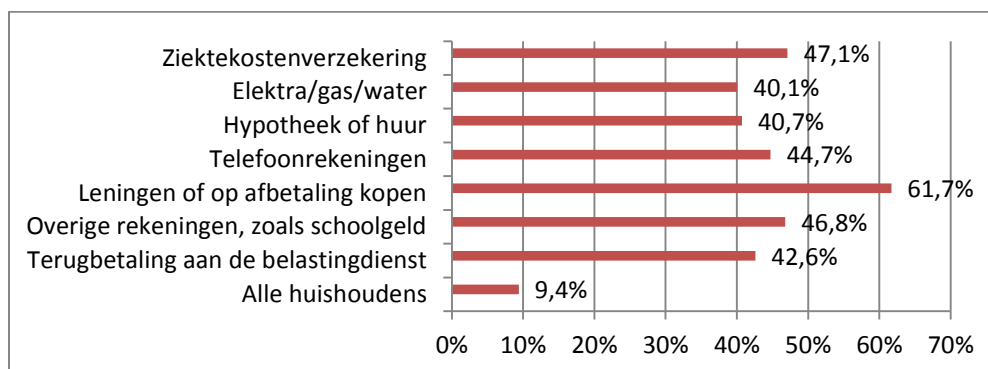
Vooraf doorlopend krediet of persoonlijke lening komt vrij vaak voor binnen het totaal aantal huishoudens (14,8%: ruim 1 miljoen huishoudens). Deze vorm heeft vooral een sterke samenhang met, niet verrassend, achterstanden op leningen/het kopen op afbetaling. De samenhang tussen huishoudens die geld hebben geleend bij familie of vrienden en huishoudens met een of meer achterstallige rekeningen zijn allen sterk toegenomen ten opzichte van 2011. Dit was overigens in 2011 al het geval ten opzichte van 2010. Blijkbaar zijn huishoudens de laatste jaren meer 'informeel' gaan lenen. De samenhang tussen doorlopende kredieten of persoonlijke leningen en achterstallige rekeningen geven een wisselend beeld als we de percentages vergelijken met 2011. Sommigen zijn toegenomen (hypotheek/huur, telefoonrekening en terugbetaling aan de belastingdienst) en anderen zijn afgenomen (leningen of op afbetaling kopen). De overigen zijn ongeveer vergelijkbaar.

3.7.2 Op afbetaling gekochte goederen of diensten

Er is bekeken of er samenhang is tussen de verschillende typen achterstallige rekeningen en het hebben van een betalingsregeling in verband met op afbetaling gekochte goederen of diensten in de afgelopen 12 maanden. In de figuur is te zien dat van alle huishoudens 9,4% hiermee te maken heeft gehad. De samenhang tussen het hebben van een achterstallige rekening en te maken hebben met een afbetalingsregeling in de afgelopen 12 maanden, ligt voor elke achterstallige rekening een stuk hoger. De meeste samenhang is er, vanzelfsprekend, met leningen of op afbetaling kopen (62%). De overige samenhangen liggen tussen de 40% en 47%.

Figuur 3 Samenhang achterstallige rekeningen en het hebben (gehad) van een afbetalingsregeling in de laatste 12 maanden (in %), 2014

3.7.3 Rood staan

In de volgende tabel wordt de samenhang tussen achterstallige rekeningen en de frequentie van rood staan weergegeven. De tabel laat zich weer op dezelfde wijze lezen: het cijfer 38 linksboven geeft aan dat van alle huishoudens die in de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening voor ziektekostenverzekeringen gehad hebben, 38% vaak rood staat. De ruim 1,8 miljoen huishoudens die niet rood kunnen staan en de 290.000 huishoudens die niet weten of ze dat kunnen, blijven in deze tabel buiten beschouwing.

Tabel 13 maakt duidelijk dat vrijwel alle onderscheiden achterstallige rekeningen sterk samenhangen met het vaak rood staan. De sterkte van deze samenhangen (variërend van 35% tot en met 43%) contrasteert met het beeld bij alle huishoudens die rood kunnen staan: 20% geeft hiervan aan vaak rood te staan. Verschillen met 2011 zijn er nauwelijks: de samenhang tussen vaak rood staan en achterstallige rekening van gas, water en licht is afgenomen en met leningen of op afbetaling kopen is toegenomen. Verder is de samenhang tussen alle achterstallige rekeningen en het regelmatig en af en toe roodstaan, afgenomen.

Tabel 13 Samenhang typen achterstallige rekeningen en de frequentie van rood staan, voor huishoudens die rood kunnen staan (in %), 2014

Type achterstallige rekening	Aandeel huishoudens per frequentieklasse van rood staan in totaal aantal huishoudens per type achterstallige rekening (%)			
	Vaak	Regelmatig	Af en toe	Weet niet/wnz
Ziektekostenverzekering	38	8	20	34
Elektra/water/gas	37	5	20	38
Hypotheek of huur	38	12	17	33
Telefoonrekeningen	35	9	21	35
Leningen of op afbetaling kopen	43	10	17	31
Overige rekeningen, zoals schoolgeld	35	11	23	31
Terugbetaling aan de belastingdienst	36	12	20	33
Alle huishoudens die rood kunnen staan	20	15	30	35

3.7.4 Creditcardschuld

In Tabel 14 wordt de samenhang tussen achterstallige rekeningen en het betalen van creditcardschulden weergegeven. In deze tabel zijn alleen huishoudens opgenomen die een (of meer) creditcards bezitten - ruim 49,3% van alle huishoudens. De tabel laat zich verder weer op dezelfde wijze lezen: het cijfer 31 linksboven geeft aan dat van alle huishoudens die over een creditcard beschikken en in de afgelopen 12 maanden een achterstallige rekening gehad hebben op het gebied van ziektekostenverzekering, 31% de creditcardschuld niet altijd de volgende maand kan aflossen. Van alle huishoudens die over een creditcard beschikken, geldt dat voor 12,7% (cijfer linksonder), aanzienlijk minder dus.

Er lijkt vooral een sterke samenhang te zijn tussen achterstallige rekeningen op het gebied van de telefoonrekening, hypotheek of huur en elektra, water, gas en de huishoudens die niet altijd de volgende maand de creditcardschuld kunnen aflossen. Ook de overige samenhangen zijn behoorlijk sterk. Op alle onderscheiden type achterstallige rekeningen is de samenhang met de huishoudens die niet altijd de volgende maand de creditcardschuld kunnen aflossen behoorlijk toegenomen ten opzichte van 2011. Dit was ook al de situatie in 2011 ten opzichte van 2010. In de tabel is te zien dat er samenhang is tussen huishoudens met een achterstallige rekening op het gebied van ziektekosten en huishoudens die te maken hebben met een gespreide afbetalingsregeling van de creditcardschuld (47%). Dit is een behoorlijke toename ten opzichte van 2011. Toen bedroeg dit percentage 19%. De overige percentages zijn afgenomen ten opzichte van 2011 met uitzondering van een beperkte toename van terugbetalingen aan de Belastingdienst.

Tabel 14 Samenhang achterstallige rekeningen en aspecten creditcardgebruik, voor huishoudens die beschikken over een of meer creditcards, 2014

<i>Type achterstallige rekening</i>	<i>Aandeel huishoudens dat creditcardschuld niet altijd de volgende maand heeft afgelost per type achterstallige rekening (%)</i>	<i>Aandeel huishoudens dat op dit moment te maken heeft met gespreide afbetalingsregeling voor creditcardschuld per type achterstallige rekening (%)</i>
Ziektekostenverzekering	31	19
Elektra/water/gas	40	22
Hypotheek of huur	42	23
Telefoonrekeningen	44	25
Leningen of op afbetaling kopen	38	23
Overige rekeningen, zoals schoolgeld	34	18
Terugbetaling aan de belastingdienst	36	22
Alle huishoudens die over minstens een creditcard beschikken	12,7	5,8

3.8 Totaal aantal huishoudens met betalingsachterstanden

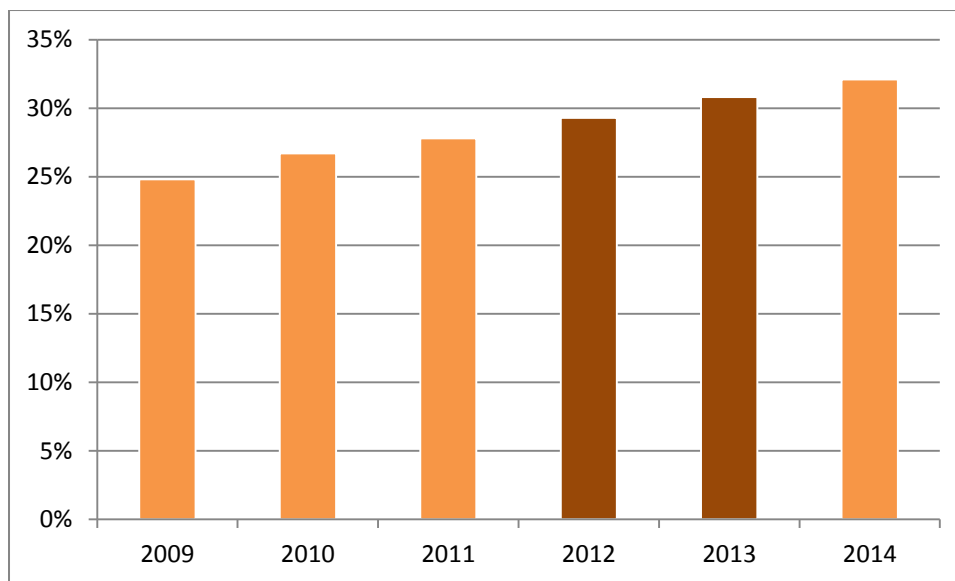
In de monitor 2014 zien we het volgende aantal huishoudens met een of meer betalingsachterstanden:

- achterstallige rekening om financiële redenen (in de laatste 12 maanden: 862.808 huishoudens, op dit moment: 502.000);
- krediet of lening (op dit moment: 1.618.000, exclusief hypotheek);
- op afbetaling gekochte goederen of diensten (afgelopen 12 maanden: 899.000 en op dit moment: 684.000);
- rood staan (in de afgelopen 12 maanden: 1.071.000)¹;
- creditcardschuld (op dit moment gespreide afbetalingsregeling: 209.000).

Met inbegrip van de 40.018 WSNP-trajecten zijn er in Nederland 2,3² miljoen huishoudens waarin minimaal een van bovenstaande vormen voorkomt. Gerelateerd aan het totaal van 7,3³ miljoen huishoudens (CBS-Statline) blijkt dat dit 32,1% van alle huishoudens is. In 2011 lag dit percentage op 27,8%, in 2010 op 26,7% en in 2009 op 24,8%. In 2008 was dit percentage 27,0% van alle huishoudens. In alle jaren zijn de huishoudens die slechts af en toe rood staan buiten beschouwing gelaten.

De 32,1% in 2014 lijkt een relatief grote stijging ten opzichte van 2011. Echter, als we op basis van de percentages van eerdere jaren een schatting maken van de - niet - onderzochte - jaren 2012 en 2013, past het percentage van 2014 in een plausibele trend. Dit is in figuur 4 weergegeven.

Figuur 4 Overzicht aandeel huishoudens met minimaal 1 betalingsachterstand 2009-2014 (in %)

Noot 1: Voor de jaren 2012 en 2013 is gebruik gemaakt van imputatie.

Noot 2: We starten niet bij 2008 omdat pas vanaf 2009 een stijging is waargenomen.

Figuur 5 is een overzicht gegeven van het aandeel huishoudens dat in 2014 te maken heeft met een betalingsachterstand ten opzichte van het aandeel huishoudens in 2011, 2010, 2009 en 2008. Uit de tabel komt naar voren dat alle onderscheiden vormen van

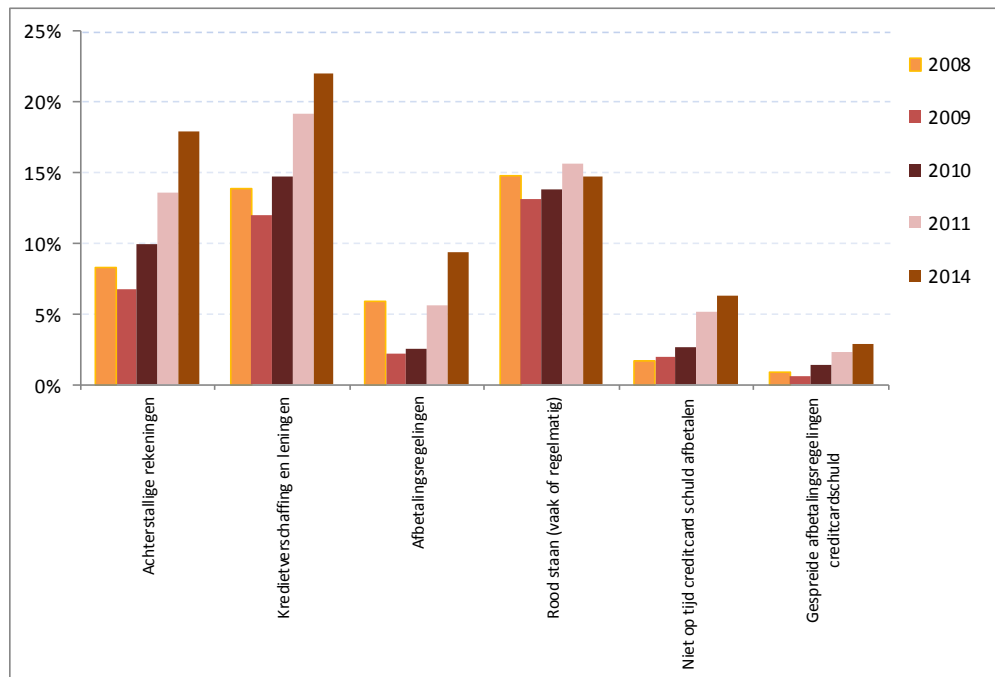
¹ Hierbij zijn de huishoudens die af en toe rood staan niet meegenomen. Dit is gelijk aan de monitoren 2011, 2010 en 2009 en is vergelijkbaar met de wijze waarop dit in de monitor 2008 is berekend.

² Het niet afgeronde aantal is 2.337.172 huishoudens.

³ Het niet afgeronde aantal is 7.288.292,20 (CBS Statline).

betalingsachterstanden in 2014 zijn toegenomen ten opzichte van 2011, behalve het vaak of regelmatig roodstaan. De frequentie van het roodstaan ligt nog wel hoger ten opzichte van 2010. De procentueel grootste stijging doet zich voor bij de afbetalingsregelingen. De stijgende lijn die vanaf 2009 zichtbaar is, zet zich ook in 2014 duidelijk voort.

Figuur 5 Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden in de afgelopen 12 maanden

4 Kenmerken van huishoudens met betalingsachterstanden

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de kenmerken van huishoudens met en zonder betalingsachterstanden, voor alle onderscheiden vormen. Op deze manier is het mogelijk te bekijken in hoeverre er specifieke kenmerken zijn toe te wijzen aan huishoudens met en zonder betalingsachterstanden. De verschillende kenmerken waarop is vergeleken zijn leeftijd, leefsituatie, inkomen, tijdsbesteding¹ respondent en partner, hoogst genoten opleidingsniveau van de huishoudens en etniciteit. Samenvattende tabellen van de verschillende betalingsachterstanden naar kenmerken zijn weergegeven in paragraaf 4.7.

4.2 Achterstallige rekeningen

In deze paragraaf vergelijken we de volgende groepen huishoudens met elkaar:

- huishoudens die in de afgelopen 12 maanden minstens één type achterstallige rekening hebben gehad om financiële redenen, én
- huishoudens die in de afgelopen 12 maanden geen achterstallige rekening hebben gehad of wel een achterstallige rekening, maar dan niet om financiële redenen. Dit noemen we steeds de 'overige huishoudens'.

De niet-financiële redenen kunnen zijn: vergeten, een achterstand in de eigen administratie of een fout in de administratie van de organisatie.

4.2.1 Achterstallige rekeningen om financiële reden en huishoudensamenstelling

In tabel 15 is de huishoudensamenstelling van huishoudens met een achterstallige rekening vergeleken met die van de huishoudens zonder een achterstallige rekening.

De tabel laat zich als volgt lezen: het getal 41,2 linksboven geeft aan dat van de huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden 41,2% alleenstaande is zonder thuiswonende kinderen. Vergelijking met het getal bovenin de derde kolom (35,8) leert dat in de overige huishoudens² een kleiner deel, namelijk 35,8%, deze huishoudvorm heeft.

Net als in 2011 maken alleen de gehuwd/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen vaker deel uit van de overige huishoudens. Bij de andere drie onderscheiden vormen van huishoudensamenstelling behoort een groter deel tot de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële reden. Het grootste verschil doet zich hierbij voor bij de alleenstaande met thuiswonende kinderen. Dit percentage is afgenomen van 13,2% in 2011 tot 10,8% in 2014.

¹ Met tijdsbesteding bedoelen we of de respondenten fulltime of parttime werken of niet werken. Indien zij niet werken, is de reden daarvan bekend (o.a. uitkering, met pensioen, studierend, vrijwilligerswerk).

² De overige huishoudens zijn dan alle huishoudens die in de afgelopen 12 maanden geen achterstallige rekening gehad hebben én alle huishoudens die in de afgelopen 12 maanden wel een achterstallige rekening gehad hebben, maar niet om financiële redenen.

Tabel 15 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar huishoudenssamenstelling, 2011 en 2014

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2011</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2014</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2011</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	41,2	40,2	35,8	35,8
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	24,2	21,7	39,0	38,8
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	23,8	24,9	22,0	20,5
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	10,8	13,2	3,2	4,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	863	680	6.425	6.587

4.2.2 Achterstallige rekeningen om financiële reden en tijdsbesteding

In tabel 16 staat weergegeven wat de tijdsbesteding is van de respondenten met en zonder achterstallige rekeningen. Er is met name een verschil zichtbaar in de groep fulltime werkenden. Deze behoren vaker tot de overige huishoudens (35% tegenover 29%). Verder doen zich verschillen voor binnen de groep huishoudens die niet werkzaam is en dan met name bij de arbeidsongeschikten en werklozen. Een groter deel van hen behoort tot de huishoudens met achterstallige rekeningen (respectievelijk 16% en 15% tegenover 8% en 5%). Als we naar de huishoudens kijken waarbij de respondent met pensioen of met de VUT is, zien we dat 21% hiervan tot de groep overige huishoudens behoort en 7% tot de groep met achterstallige rekeningen. Dit verschil is kleiner geworden ten opzichte van 2011.

Tabel 16 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar tijdsbesteding respondenten, 2014

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2014</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	29	35
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	17	18
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	5	5
Weet niet/wil niet zeggen	1	1
Niet werkzaam, waarvan:	48	42
- pensioen/VUT	7	21
- arbeidsongeschikt	16	8
- werkloos/werkzoekend	15	5
- studerend/in opleiding	3	1
- huisvrouw/huisman	5	5
- overig (vrijwilliger, mantelzorger, anders, wnz.)	3	2
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	863	6.425

4.2.3 Achterstallige rekeningen om financiële reden en inkomen

In tabel 17 is weergegeven wat de maandelijkse netto huishoudensinkomens zijn van beide groepen huishoudens. Wat opvalt, is dat de huishoudens met een inkomen van minder dan € 1.500 per maand duidelijk vaker voorkomen bij de huishoudens met achterstallige rekeningen. Met een huishoudensinkomen vanaf € 2.000 per maand zijn de huishoudens meer vertegenwoordigd in de groep overige huishoudens. Wat verder opvalt, is dat er, net als in 2011, bij de relatief hogere inkomens vanaf € 4.000 nog altijd huishoudens vertegenwoordigd zijn in de groep huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële reden. In 2010 was dat bij de inkomens vanaf € 5.000 of hoger niet het geval.

Tabel 17 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar inkomenscategorieën*, 2011 en 2014

<i>Categorie huishoudensinkomen per maand (€)</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2011</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2014</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2011</i>
minder dan 1.000	20,6	15,0	8,2	7,3
1.000 tot 1.500	33,9	33,5	19,6	17,9
1.500 tot 2.000	19,4	21,0	17,3	16,7
2.000 tot 3.000	15,8	18,6	22,5	21,9
3.000 tot 4.000	6,2	6,0	16,6	14,1
4.000 tot 5.000	1,4	0,5	6,8	7,1
5.000 tot 7.500	0,9	0,2	3,6	2,9
7.500 tot 10.000	0,4	0,7	0,7	0,8
10.000 of meer	0,3	0,4	0,6	0,9
Weet niet/wil niet zeggen	1,2	4,2	4,2	10,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	863	680	6.425	6.587

* Het gaat hierbij om het maandelijks netto-inkomen van huishoudens, na aftrek van belastingen en premies en gecorrigeerd voor aftrekkosten (zoals hypotheekrenteaftrek en heffingskortingen). Daarbij opgeteld zijn toeslagen en tegemoetkomingen zoals de huurtoeslag en zorgtoeslag.

4.2.4 Achterstallige rekeningen om financiële reden en opleidingsniveau

In tabel 18 worden de huishoudens met en zonder achterstallige rekeningen vergeleken op het punt van de hoogst genoten opleiding binnen het huishouden, dus van de respondent of - indien aanwezig - van zijn/haar partner. Van de huishoudens met achterstallige rekeningen maken respondenten met een vmbo/lbo-opleiding en een mbo-opleiding vaker deel uit van deze huishoudens. Omgekeerd geldt dit voor huishoudens met een hbo of wo als hoogstgenoten opleiding. Zij behoren vaker tot de groep zonder achterstallige rekeningen.

Tabel 18 Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar hoogst genoten opleiding in huishouden, 2011 en 2014

Onderwijsniveau	Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2014	Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2011	Aandeel in overige huishoudens (%) 2014	Aandeel in overige huishoudens (%) 2011
Geen onderwijs	2	1	1	0
Uitsluitend lager onderwijs	6	6	5	8
vmbo/lbo (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	26	21	18	19
mavo (mulo/ulo)	8	9	8	9
mbo (mts, meao)	26	30	21	20
havo/vwo/hbs/mms/gymnasium/lyceum/atheneum	11	11	10	10
hbo(hogeschool, hts, heao, sociale academie, Post-hbo)	15	16	25	23
wo (universiteit)	6	6	13	12
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	863	680	6.425	6.587

4.2.5 Achterstallige rekeningen om financiële redenen en etniciteit

In tabel 19 is te zien dat van de huishoudens met achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden 19% van de respondenten minimaal één ouder heeft die in het buitenland geboren is. Deze personen zijn volgens de CBS-definitie 'allochtoon'¹. In 2011 bedroeg dit percentage 25%, wat wil zeggen dat het aantal huishoudens van wie een of beide ouders in het buitenland is geboren met achterstallige rekeningen, is afgenomen ten opzichte van de monitor 2011. Dit was ook al het geval in 2011 ten opzichte van 2010. Bij de huishoudens zonder achterstallige rekeningen om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden ligt dit percentage aanzienlijk lager, namelijk op 11%, 1% meer dan in 2011.

Tabel 19 Vergelijking tussen respondenten uit huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige respondenten naar etniciteit, 2011 en 2014

<i>Etniciteit</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Aandeel in huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden (%) 2011</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2014</i>	<i>Aandeel in overige huishoudens (%) 2011</i>
Respondenten van wie ten minste één ouder in buitenland is geboren	19	25	11	10
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	81	75	89	90
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	863	680	6.425	6.587

¹ In eerste instantie wordt in dit hoofdstuk het generieke onderscheid allochtoon – autochtoon gehanteerd, volgens de gebruikelijke definitie zoals ook het CBS hanteert (minstens één ouder geboren in het buitenland). In §4.7 wordt voor afzonderlijke kenmerken weergegeven hoe de relatie tussen elk van deze kenmerken en het bestaan van betalingsachterstanden is. Daarbij wordt een afwijkende definitie gehanteerd, namelijk tussen huishoudens waarvan de respondent een niet-westerse allochtoon is (in overeenstemming met die CBS-definitie) en overige huishoudens.

4.3 Kredietverschaffing en leningen

In tabel 20 is de vergelijking naar huishoudenssamenstelling weergegeven tussen de huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of leningen in de afgelopen 12 maanden. Hierin is te zien dat gehuwden/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen vaker deel uitmaken van de huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening. De overig onderscheiden groepen maken vaker deel uit van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening. De alleenstaanden zonder thuiswonende kinderen zijn vrijwel gelijk verdeeld over beide categorieën.

Tabel 20 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar huishoudenssamenstelling, 2014

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	38	36
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	31	40
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	25	21
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	6	3
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	2.094	5.194

In tabel 21 staat weergegeven wat de tijdsbesteding is van de huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening. Van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening is een hoger percentage werkend dan van de huishoudens zonder vorm van kredietverschaffing of lening (63% tegenover 54%) en bij de niet werkenden is het juist andersom. Voor dit laatste verschil is overigens vooral de groep respondenten die met pensioen of met de VUT is, verantwoordelijk. Zij maken vaker deel uit van de huishoudens die geen enkele vorm van kredietverschaffing of lening hebben dan de huishoudens die dat wel hebben (24% tegenover 8%). Beide verschillen zijn kleiner geworden ten opzichte van 2011.

Tabel 21 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar tijdsbesteding respondenten, 2014

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	38	33
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	19	17
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	6	4
wil niet zeggen	1	0
Niet werkzaam, waarvan:	36	46
- pensioen/VUT	8	24
- arbeidsongeschikt	10	8
- werkloos/werkzoekend	8	5
- studerend/in opleiding	4	1
- huisvrouw/huisman	4	6
- overig (vrijwilliger, mantelzorger, wnz.)	2	2
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	2.094	5.194

Uit tabel 22 blijkt dat het grootste verschil in huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening zich voordoet in de inkomenscategorie 'minder dan € 1.000'. Deze categorie is vaker vertegenwoordigd bij de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden. Voor alle overige categorieën zijn de verschillen beperkt. De resultaten zijn vergelijkbaar met 2011. Opvallend was toen dat de inkomenscategorie tussen de € 3.000 en € 4.000 vaker tot de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening behoorde dan tot de andere groep huishoudens (17% tegenover 12%). In tabel 25 is te zien dat deze groep huishoudens nu vaker tot de groep zonder een vorm van kredietverschaffing of lening behoort.

Tabel 22 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar inkomenscategorieën (in %), 2014

<i>Klasse huishoudensinkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>
Minder dan 1.000	13	9
1.000 tot 1.500	23	21
1.500 tot 2.000	17	18
2.000 tot 3.000	22	22
3.000 tot 4.000	14	16
4.000 tot 5.000	6	6
5.000 tot 7.500	3	3
7.500 tot 10.000	1	1
10.000 of meer	0	1
Weet niet/wil niet zeggen	2	5
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	2.094	5.194

In tabel 23 is weergegeven wat de verschillen zijn tussen de hoogst genoten opleiding binnen het huishouden van de huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening. Er is een wisselend beeld te zien. Huishoudens met als hoogst genoten opleiding vmbo maken vaker onderdeel uit van de huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening. Dit geldt ook voor de hbo-opgeleiden. Huishoudens met als hoogst genoten opleiding op wo-niveau behoren vaker tot de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing. In 2011 waren de verschillen tussen beide groepen huishoudens groter.

Tabel 23 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar opleidingsniveau, 2014

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>
Geen onderwijs	1	1
Uitsluitend lager onderwijs	4	5
vmbo/lbo (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	16	20
mavo (mulo/ulo)	8	8
mbo (mts, meao)	22	21
havo/vwo/hbs/mms/gymnasium/lyceum/atheneum	12	9
hbo (hts, heao, sociale academie, hogeschool, Post-hbo)	22	25
wo (universiteit)	15	11
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	2.094	5.194

Uit tabel 24 komt naar voren dat van de huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening 16% behoort tot de respondenten van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren. In 2011 bedroeg dit percentage 17%, in 2010 23% en in 2009 bijna 27%. Dit wil zeggen dat het aantal huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening van wie een of beide ouders in het buitenland zijn geboren, sinds 2009 steeds verder is afgenomen. Van de respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren, behoort 11% tot de huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening. In 2011 bedroeg dit 9%.

Tabel 24 Vergelijking tussen huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening en overige huishoudens naar etniciteit respondent, 2014

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden (%) 2014</i>
Respondenten van wie ten minste één ouder in buitenland is geboren	16	11
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	84	89
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	2.094	5.194

4.5 Op afbetaling gekochte goederen of diensten

In tabel 25 is weergegeven wat de verschillen zijn tussen de huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen als wordt gekeken naar de levenssituatie van huishoudens. Met uitzondering van alleenstaanden zonder kinderen zijn alle verschillen kleiner geworden ten opzichte van 2011.

Tabel 25 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar huishoudenssamenstelling, 2014

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	34	37
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	32	38
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	26	22
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	8	4
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	684	6.604

In tabel 26 staat weergegeven wat de verschillen zijn in tijdsbesteding tussen huishoudens met en zonder afbetalingsregeling.

Tabel 26 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar tijdsbesteding respondenten, 2014

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	30	35
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	20	17
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	4	5
wil niet zeggen	0	1
Niet werkzaam, waarvan	45	43
- pensioen/VUT	9	21
- arbeidsongeschikt	16	8
- werkloos/werkzoekend	11	5
- studerend/in opleiding	2	2
- huisvrouw/huisman	4	6
- vrijwilliger	1	1
- mantelzorger	0	0
- overig (anders, weet niet, wnz.)	2	1
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	684	6.604

Tussen de huishoudens met en zonder afbetalingsregeling doen zich enkele verschillen voor in tijdsbesteding. Zo zijn de fulltime werkenden vaker vertegenwoordigd in de groep huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment. Van de respondenten die niet werken, zijn degenen die met pensioen of met de VUT zijn vaker vertegenwoordigd in de huishoudens zonder afbetalingsregeling. Arbeidsongeschikten en werklozen maken

vaker deel uit van de huishoudens met een afbetalingsregeling.

In tabel 27 is weergegeven wat de verdeling over de inkomenscategorieën is van de huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen. De inkomenscategorieën tot € 1.500 komen vaker voor bij huishoudens voor met een afbetalingsregeling. Respondenten met een inkomen vanaf € 3.000 behoren vaker tot de huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment.

Tabel 27 Vergelijking tussen huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen naar inkomenscategorieën, 2014

<i>Klasse huishoudensinkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>
Minder dan 1.000	10,7	9,6
1.000 tot 1.500	33,8	20,0
1.500 tot 2.000	16,4	17,7
2.000 tot 3.000	20,9	21,8
3.000 tot 4.000	11,7	15,7
4.000 tot 5.000	3,0	6,5
5.000 tot 7.500	1,0	3,5
7.500 tot 10.000	0,3	0,7
10.000 of meer	0,3	0,6
Weet niet/wil niet zeggen	2,0	4,0
Totaal	100,0	100,0
Aantal huishoudens (x 1.000)	684	6.604

In tabel 28 is weergegeven wat het hoogste opleidingsniveau binnen de huishoudens met en zonder afbetalingsregeling is. Hierin valt op dat de huishoudens met een afbetalingsregeling vaker een vmbo-opleiding of een mbo-opleiding hebben afgerond. De huishoudens met uitsluitend lager onderwijs, havo, hbo of wo zijn vaker vertegenwoordigd in de groep huishoudens zonder een afbetalingsregeling.

Tabel 28 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar opleidingsniveau, 2014

<i>Opleidingsniveau</i>	<i>Huishoudens met afbetalings-regeling op dit moment (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalings-regeling op dit moment (%) 2014</i>
Geen onderwijs	3	1
Uitsluitend lager onderwijs	3	5
vmbo/lbo (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	24	19
mavo (mulo/ulo)	8	8
mbo (mts, meao)	29	21
havo/vwo/hbs/mms/gymnasium/lyceum/atheneum	8	10
hbo (hts, heao, sociale academie, hogeschool, post-hbo)	19	24
wo (universiteit)	6	12
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	684	6.604

Uit tabel 29 komt naar voren dat van de huishoudens met een afbetalingsregeling 14% behoort tot de respondenten van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren. Van de huishoudens zonder afbetalingsregeling bedraagt dit 12%. De verschillen ten opzichte van voorgaande jaren zijn kleiner geworden. In 2011 bedroegen deze percentages respectievelijk 18% en 11% en in 2010 33% en 12%.

Tabel 29 Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar etniciteit respondent, 2011

	<i>Huishoudens met afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>	<i>Huishoudens zonder afbetalingsregeling op dit moment (%) 2014</i>
Respondenten van wie ten minste één ouder in buitenland is geboren	14	12
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	86	88
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	684	6.604

4.6 Rood staan

Bij de resultaten met betrekking tot het rood staan, zijn steeds vier groepen met elkaar vergeleken. De huishoudens die vaak rood staan (vanaf 12 keer per jaar), de huishoudens die regelmatig rood staan (vijf tot en met 11 keer per jaar), de huishoudens die af en toe rood staan (één keer per jaar en hooguit één keer per kwartaal) en als laatste de huishoudens die nooit rood staan.

In tabel 30 wordt weergegeven hoe de verdeling is naar leefsituatie van de verschillende groepen huishoudens.

Tabel 30 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar huishoudenssamenstelling, 2014

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2014</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	32	26	31	34
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	30	35	40	46
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	33	33	25	17
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	5	6	4	2
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	620	453	946	2.361

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan zijn niet meegenomen.

In de groep huishoudens die nooit rood staat, zijn de alleenstaanden en gehuwd/samenwonenden, beiden zonder thuiswonende kinderen oververtegenwoordigd (34% en 46%). Het zijn ook deze groepen die samen met de gehuwd/samenwonenden met kinderen het meest zijn vertegenwoordigd bij de huishoudens die het meest

roodstaan (32%, 30% en 33%). Bij alle frequenties van roodstaan, zijn de alleenstaanden met thuiswonende kinderen het minst vertegenwoordigd. In 2011 stond nog 12% van deze groep vaak rood, in 2014 is dat 5%.

In tabel 31 is weergegeven wat de tijdsbesteding is van de respondenten in de verschillende groepen huishoudens. We zien dat van de huishoudens die nooit rood staan ruim een derde fulltime werkt en 26,7% met pensioen of met de VUT is. Van de huishoudens die vaak roodstaan, werkt 40% niet (in 2011: 28%). Een belangrijk deel hiervan is gepensioneerd of met de Vut of arbeidsongeschikt.

Tabel 31 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar tijdsbesteding respondenten (in %), 2014

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2014</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	37	40	43	34
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	18	25	19	17
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	5	4	6	4
Niet werken, waarvan	40	32	33	45
- met pensioen of in de VUT	11,4	10,7	13,2	26,7
- arbeidsongeschikt	12,0	10,7	5,8	5,8
- werkloos/werkzoekend	8,0	5,0	6,0	4,2
- studerend/ in opleiding	1,3	0,2	2,0	1,3
- huisvrouw/huisman	4,8	3,6	4,7	4,9
- vrijwilliger, mantelzorger en overig	2,0	0,7	0,6	1,1
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	620	453	946	2.361

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

Uit tabel 32 komt vooral naar voren dat de inkomensklasse tussen de € 1.000 en € 3.000 sterker vertegenwoordigd is in de groep huishoudens die vaak rood staan. De inkomensklassen vanaf € 3.000 behoren vaker tot de groepen die regelmatig, af en toe en nooit rood staan.

Tabel 32 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar inkomenscategorieën (in %), 2014

<i>Klasse huishoudensinkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2014</i>
Minder dan 1.000	7,0	4,0	6,9	5,7
1.000 tot 1.500	22,4	19,3	15,2	18,4
1.500 tot 2.000	20,2	14,5	17,4	17,7
2.000 tot 3.000	28,3	24,4	26,5	22,6
3.000 tot 4.000	12,3	21,1	18,9	19,3
4.000 tot 5.000	6,2	9,8	7,7	7,5
5.000 tot 7.500	2,7	4,5	3,5	4,4
7.500 tot 10.000	0,2	0,6	0,6	1,0
10.000 of meer	0,1	0,7	0,8	0,6
Weet niet/wil niet zeggen	0,5	1,2	2,4	2,8
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	620	453	946	2.361

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

Uit de resultaten van de vergelijking in opleidingsniveau tussen de vier groepen huishoudens komt een zeer wisselend beeld naar voren. Verder zijn er geen duidelijke verbanden waarneembaar tussen de frequentie waarin huishoudens rood staan en de genoten opleiding (zie tabel 33).

Tabel 33 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar opleidingsniveau (in %), 2014

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2014</i>
Geen onderwijs	0,3	1,2	0,3	0,8
Uitsluitend lager onderwijs	5,2	0,6	1,5	3,6
vmbo/lbo (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	18,1	15,2	13,8	17,2
mavo (mulo/ulo)	7,9	5,9	5,8	8,8
mbo (mts, meao)	24,2	24,5	24,7	18,2
havo/vwo/hbs/mms/gymnasium/lyceum/atheneum	10,7	9,8	12,5	9,7
hbo (hts, heao, sociale academie, hogeschool, Post-hbo)	24,2	28,7	27,6	27,2
wo (universiteit)	9,5	14,1	13,8	14,5
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	620	453	946	2.361

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

In tabel 34 vergelijken we huishoudens in de frequentie van het rood staan en etniciteit. Respondenten van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren behoren vaker tot de huishoudens die vaak of regelmatig rood staan (respectievelijk 14% en 15%). Van de huishoudens die af en toe en nooit rood staan hebben respectievelijk 12% en 9% van de respondenten ten minste één ouder die in het buitenland geboren is.

Tabel 34 Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar etniciteit respondenten (in %), 2014

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens die vaak rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die regelmatig rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die af en toe rood staan (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die nooit rood staan (%) 2014</i>
Respondenten van wie ten minste één ouder in buitenland is geboren	14	15	12	9
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	86	85	88	91
Totaal	100	100	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	620	453	946	2.361

Noot: Huishoudens die niet rood kunnen staan, zijn niet meegenomen.

4.7 Creditcard

Bij de vergelijking van huishoudens met betrekking tot creditcardschulden is ervoor gekozen de groepen huishoudens met elkaar te vergelijken die in de afgelopen 12 maanden wel of niet altijd in de volgende maand hun creditcardschuld hebben afgelost. Huishoudens die niet beschikken over een creditcard blijven buiten beschouwing, evenals de huishoudens die de creditcard niet gebruikt hebben in de afgelopen 12 maanden.

Als beide groepen huishoudens met elkaar worden vergeleken, komt naar voren dat van de vier onderscheiden groepen huishoudens alleen de gehuwden/samenwonenden zonder thuiswonende kinderen vaker zijn vertegenwoordigd binnen de huishoudens die hun creditcardschuld wel altijd de volgende maand kunnen aflossen. Echter, dit verschil is minder groot geworden ten opzichte van 2011. Alleenstaanden zonder thuiswonende kinderen behoren vaker tot de huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost. De overige twee groepen huishoudens zijn vergelijkbaar. Hierbij merken we op dat alleenstaanden met thuiswonende kinderen in 2011 vaker waren vertegenwoordigd bij de eerste groep huishoudens (12% in 2011 tegenover 4% in 2014).

Tabel 35 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar huishoudenssamenstelling, 2014

<i>Huishoudenssamenstelling</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>
Alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	30	24
Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	35	46
Gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	30	28
Alleenstaande met thuiswonende kinderen	4	2
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	457	2.747

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

In tabel 36 valt te lezen dat zich geen grote verschillen voordoen tussen de huishoudens die hun creditcardschuld niet altijd de volgende maand kunnen aflossen en degenen die dat wel kunnen afgezet tegen de tijdsbesteding van respondenten. Vooral valt op dat van de eerste groep een iets groter aantal fulltime werkt dan van de huishoudens die wel de volgende maand hun creditcardschuld hebben afgelost (50% tegenover 46%). Van beide groepen huishoudens zijn de niet werkzame respondenten voornamelijk met pensioen of in de VUT.

Tabel 36 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar tijdsbesteding, 2014

<i>Tijdsbesteding</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>
Fulltime werken (35 uur of meer per week)	50	46
Parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	18	20
Parttime werken (minder dan 12 uur per week)	4	4
Niet werkzaam, waarvan:	28	30
- met pensioen of in de VUT	12,4	15,7
- arbeidsongeschikt	4,4	4,7
- werkloos/werkzoekend	5,8	3,6
- studerend/ in opleiding	0,7	0,9
- huisvrouw/huisman	4,9	4,7
- vrijwilliger, mantelzorger en overig	0,2	0,6
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	457	2.747

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Tabel 37 geeft een beeld van het al dan niet in de volgende maand afgelost hebben van een creditcardschuld, uitgesplitst naar de inkomens van huishoudens. Huishoudens met een huishoudensinkomen van € 1.000 tot € 3.000 per maand zijn sterker vertegenwoordigd bij de huishoudens die niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost (59,7% tegenover 47,4%). In de categorieën met een inkomen van € 3.000 of meer zijn huishoudens vaker vertegenwoordigd bij de huishoudens die de creditcardschuld altijd in de volgende maand hebben afgelost (35,1% tegenover 45,6%).

Tabel 37 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar inkomenscategorieën, 2014

<i>Inkomen in € per maand</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>
Minder dan 1.000	3,3	3,6
1.000 tot 1.500	16,4	8,0
1.500 tot 2.000	15,7	13,5
2.000 tot 3.000	27,6	25,9
3.000 tot 4.000	22,3	24,8
4.000 tot 5.000	7,4	11,8
5.000 tot 7.500	4,2	6,6
7.500 tot 10.000	0,3	1,4
10.000 of meer	0,9	1,0
Weet niet/wil niet zeggen	1,9	3,5
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	457	2.747

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

In tabel 38 is weergegeven wat de verdeling is naar de hoogst genoten opleiding binnen het huishouden van de beide groepen huishoudens. Het grootste verschil is gelegen in huishoudens met hbo of wo als hoogst genoten opleiding. Deze bevinden zich vaker onder de huishoudens die hun creditcardschulden de volgende maand kunnen aflossen (57% tegenover 46%). De huishoudens met vmbo, mavo, mbo of havo als hoogst genoten opleiding maken vaker deel uit van de huishoudens die niet altijd hun creditcardschulden de volgende maand kunnen aflossen (53% tegenover 42%).

Tabel 38 Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar opleidingsniveau, 2014

<i>Onderwijsniveau</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost (%) 2014</i>
Geen onderwijs	0	0
Uitsluitend lager onderwijs	1	1
vmbo/lbo (leerlingwezen, hh-school, ambachtsschool)	12	7
mavo (mulo/ulo)	8	6
mbo (mts, meao)	21	18
havo/vwo/hbs/mms/gymnasium/lyceum/atheneum	12	11
hbo (hts, heao, sociale academie, hogeschool, post-hbo)	31	36
wo (universiteit)	15	21
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	457	2.747

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

Van de huishoudens die niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost, heeft 18% van de respondenten minstens één ouder die in het buitenland is geboren. Dit percentage is toegenomen ten opzichte van 2011 (11%). Voor de huishoudens die wel altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost, ligt dat percentage op 11%.

Tabel 39 Vergelijking tussen huishoudens die wel en niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar etniciteit, 2014

<i>Etniciteit</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld niet altijd de volgende maand hebben afgelost 2014</i>	<i>Huishoudens die een creditcardschuld wel altijd de volgende maand hebben afgelost 2014</i>
Respondenten van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren	18	11
Respondenten van wie beide ouders in Nederland zijn geboren	82	89
Totaal	100	100
Aantal huishoudens (x 1.000)	457	2.747

Noot: Huishoudens die niet in het bezit zijn van een creditcard, of deze minimaal een jaar niet hebben gebruikt, zijn niet meegenomen.

4.8 Betalingsachterstandvormen naar kenmerken van huishoudens

Zoals al eerder aangegeven, is de monitor niet geschikt om harde uitspraken te doen over het bestaan van (risico's op) problematische schulden en meer in het bijzonder over huishoudkenmerken die deze risico's verklaren. Het bestaan van betalingsachterstanden kan wel gezien worden als randvoorwaarde, waarmee de monitor een groslijst weergeeft van huishoudens die mogelijk te maken hebben met (risico's op) problematische schulden. Met de uitkomsten van de monitor kan wel gekeken worden naar een aantal van de (naar verwachting) meest relevante kenmerken van de huishoudens met betalingsachterstanden. Hoe scoren deze op de verschillende vormen van betalingsachterstanden en de onderscheiden typen/aspecten daarbinnen. Daarbij komen de volgende kenmerken aan de orde:

- inkomen
- leeftijd
- huishoudenssamenstelling
- opleidingsniveau
- etniciteit
- tijdsbesteding.¹

4.8.1 Inkomen²

In tabel 40 is voor twee inkomensgroepen weergegeven hoe deze scoren op de meest voorkomende typen achterstallige rekeningen. Ook is een totaal opgenomen. Er is een indeling gemaakt in twee groepen huishoudens: een groep met een huishoudensinkomen onder € 2.000 per maand en een groep met een huishoudensinkomen van € 2.000 of meer per maand.³

De tabel moet als volgt gelezen worden: het cijfer 13,6 linksboven geeft aan dat van de huishoudens met een huishoudensinkomen tot € 2.000 per maand 13,6% een achterstallige rekening op de ziektekostenverzekering heeft gehad in de laatste 12 maanden. Van de huishoudens met een huishoudensinkomen vanaf € 2.000 per maand was dat 4,2%. Van alle huishoudens was dat 8,7%.

Vergelijken we beide groepen waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden, dan geldt voor de lage inkomensgroep dat:

- alle typen achterstallige rekeningen ruim twee tot drie keer zo vaak voorkomen. Een betalingsachterstand op ziektekostenverzekeringen of terugbetalingen aan de belastingdienst komt bij de lagere inkomensgroep het vaakst voor. Alle verschillen zijn groter geworden ten opzichte van 2011.
- zij minder vaak een doorlopend krediet of persoonlijke lening afsluit dan de hogere inkomensgroep.
- zij vaker geld leent bij vrienden, familie of kennissen. Dit verschil is groter geworden ten opzichte van 2011.
- zij vaker een studieschuld heeft.
- zij vaker nooit rood staat en minder vaak af en toe, regelmatig of vaak rood staat dan de hogere inkomensgroep. Dit is vergelijkbaar met 2011.
- zij minder vaak hun creditcardschuld de volgende maand niet voldaan heeft en minder vaak een lopende betalingsregeling daarvan heeft. Dit is vergelijkbaar met

¹ Voor de tabellen in deze paragraaf geldt dat de meeste variabelen, zoals leeftijd en huishoudenssamenstelling volledig zijn waargenomen. Als er antwoorden op variabelen ontbreken, zijn deze respondenten niet meegenomen in de analyse. Dit is echter beperkt het geval.

² Het gaat hierbij om het maandelijks netto-inkomen van huishoudens, na aftrek van belastingen en premies en gecorrigeerd voor aftrekposten (zoals hypotheekrenteaftrek en heffingskortingen). Daarbij opgeteld zijn toeslagen en tegemoetkomingen zoals de huurtoeslag en zorgtoeslag).

³ Bij de start van de monitor Betalingsachterstanden in 2008 kwam dit bedrag overeen met het modaal inkomen per maand. Dit bedraagt in 2014 € 2.500 per maand. Voor de vergelijkbaarheid van de monitoren is dit bedrag € 2.000 gebleven.

2011.

- zij vaker schulden heeft in de categorie van € 500 tot € 5.000 en minder vaak schulden in de categorieën van minder dan € 500 en € 5.000 of meer. In 2011 had de lage inkomensgroep vaker schulden in de categorie tot € 15.000.
- zij vaker drie of meer betalingsachterstanden heeft dan de hoge inkomensgroep.

Tabel 40 Betalingsachterstanden naar maandelijks huishoudensinkomen (in %), 2014

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Tot € 2000</i>	<i>€ 2000 of meer</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>			
Ziektekostenverzekering	13,6	4,2	8,7
Elektriciteit, water of gas	8,5	2,5	5,4
Hypotheek of huur	8,8	3,4	6,0
Telefoonrekeningen	6,1	2,6	4,3
Terugbetalingen aan belastingdienst	13,0	5,6	9,1
<i>Type krediet of lening</i>			
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	7,7	13,2	10,2
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	10,9	5,0	7,7
Studieschuld	7,6	5,6	6,6
<i>Frequentie rood staan</i>			
Staat nooit rood	60,9	54,0	57,4
Staat af en toe rood	10,6	15,8	13,0
Staat regelmatig rood	4,8	8,0	6,2
Staat vaak rood	8,7	8,9	8,5
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>			
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	4,6	8,2	6,3
Lopende afbetalingsregeling	1,9	3,9	2,9
<i>Omvang totale schulden</i>			
tot 500 euro	31,9	35,0	33,7
500 tot 1.500	28,7	20,2	24,2
1.500 tot 5.000	17,6	14,5	15,8
5.000 tot 15.000	13,0	15,2	14,1
15.000 tot 30.000	5,6	8,4	7,0
30.000 of meer	3,2	6,7	5,1
<i>Aantal betaalachterstanden</i>			
1	51,9	60,0	56,1
2	22,6	24,7	23,3
3	9,5	8,5	8,9
4	7,1	3,0	5,1
5	3,1	1,2	2,3
6 of meer	5,9	2,6	4,3

Noot: In het totaal zijn ook de inkomens meegenomen waarvan de hoogte onbekend is.

4.8.2 Leeftijd

Er is een indeling gemaakt in vier leeftijdsklassen:

- tot 35 jaar¹
- 35 tot 50 jaar
- 50 tot 65 jaar
- 65 jaar of ouder.

¹ Panteia voert op dit moment in opdracht van SZW een onderzoek uit naar jongvolwassenen en schulden in de leeftijd van 18 t/m 27 jaar. De resultaten hiervan worden april 2015 verwacht en geven nadere informatie over de financiële situatie van de jongste leeftijdscategorie.

Deze groepen zijn in tabel 41 vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit levert de volgende observaties op:

- De 65+-groep scoort op alle aspecten van betalingsachterstanden positiever dan de andere onderscheiden leeftijdscategorieën.
- De huishoudens jonger dan 35 jaar hebben relatief het vaakst te maken met achterstallige rekeningen. Ook hebben zij vaker geld geleend bij vrienden, familie of kennissen of een studieschuld.
- Een doorlopend krediet of persoonlijke lening komt vaker voor bij de categorie van 35 tot 50 jaar. Deze groep staat ook het meest regelmatig of vaak rood in vergelijking met de andere onderscheiden groepen.
- De leeftijdsgroep tot 35 jaar heeft meer kans op schulden hoger dan € 5.000.

Tabel 41 Betalingsachterstanden naar leeftijd (in %), 2014

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>tot 35 jaar</i>	<i>35 tot 50 jaar</i>	<i>50 tot 65 jaar</i>	<i>65 of ouder</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>					
Ziektekostenverzekering	14,7	10,1	6,7	2,3	8,7
Elektriciteit, water of gas	9,7	6,3	3,1	2,1	5,4
Hypotheek of huur	11,0	7,0	3,6	1,7	6,0
Telefoonrekeningen	9,4	5,1	1,8	,5	4,3
Terugbetaling aan belastingdienst	14,8	9,2	7,6	4,4	9,1
<i>Type krediet of lening</i>					
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	7,5	13,6	12,8	3,8	10,2
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	14,4	9,4	4,8	1,5	7,7
Studieschuld	23,6	3,4	,7	,0	6,6
<i>Frequentie rood staan</i>					
Staat nooit rood	60,0	48,3	57,2	69,3	57,4
Staat af en toe rood	13,5	15,0	13,4	8,4	13,0
Staat regelmatig rood	5,9	7,7	7,0	3,0	6,2
Staat vaak rood	7,0	11,7	8,9	4,5	8,5
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>					
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	6,8	7,5	6,2	3,9	6,3
Lopende afbetalingsregeling	2,7	3,8	3,0	1,3	2,9
<i>Omvang totale schulden</i>					
tot 500 euro	23,7	34,0	37,8	49,0	33,7
500 tot 1.500	23,3	25,7	23,4	23,4	24,2
1.500 tot 5.000	16,6	16,0	14,6	16,5	15,8
5.000 tot 15.000	18,5	12,5	13,9	8,7	14,1
15.000 tot 30.000	10,8	7,3	5,4	0,4	7,0
30.000 of meer	7,1	4,5	5,0	1,9	5,1
<i>Aantal betaalachterstanden</i>					
1	57,9	49,2	58,2	71,8	56,1
2	19,0	27,8	24,1	19,1	23,3
3	8,9	10,8	8,2	2,8	8,9
4	6,5	4,8	4,4	2,4	5,1
5	2,9	2,5	1,9	0,7	2,3
6 of meer	4,8	4,9	3,2	3,1	4,3

4.8.3 Huishoudenssamenstelling

Er is in tabel 42 is een indeling gemaakt in vier groepen huishoudens:

- alleenstaanden met kinderen
- alleenstaanden zonder kinderen
- samenwonend/gehuwd met kinderen
- samenwonend/gehuwd zonder kinderen.

Ook deze groepen zijn vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit levert de volgende observaties op:

- De groep alleenstaanden met kinderen heeft aanzienlijk vaker te maken met achterstallige rekeningen dan de andere groepen.
- De groep samenwonend/gehuwd met kinderen hebben vaker een doorlopend krediet of persoonlijke lening. In 2011 hadden de alleenstaanden met kinderen hierop het meeste kans (16,8%). De alleenstaanden met kinderen hebben, net als in 2011 (10,1%), vaker dan de andere groepen geld geleend bij familie of vrienden.
- Bij rood staan blijkt dat de twee groepen met kinderen het vaakst rood staan en de twee groepen zonder kinderen het meest nooit rood.

Tabel 42 Betalingsachterstanden naar huishoudenssamenstelling (in %), 2014

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Alleenstaand zonder kinderen</i>	<i>Alleenstaand met kinderen</i>	<i>Samenwonend/gehuwd zonder kinderen</i>	<i>Samenwonend/gehuwd met kinderen</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>					
Ziektekostenverzekering	9,6	20,7	6,0	9,7	8,7
Elektriciteit, water of gas	6,0	16,6	2,9	6,3	5,4
Hypotheek of huur	7,2	15,5	3,1	7,1	6,0
Telefoonrekeningen	4,9	10,9	2,1	5,6	4,3
Terugbetaling aan Belastingdienst	10,0	20,7	6,9	9,2	9,1
<i>Type krediet of lening</i>					
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	7,8	9,1	10,7	13,3	10,2
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	9,1	18,8	4,6	8,6	7,7
Studieschuld	8,8	5,2	4,5	6,7	6,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>					
Staat nooit rood	63,6	51,7	58,9	45,8	57,4
Staat af en toe rood	10,9	13,7	13,8	14,8	13,0
Staat regelmatig rood	4,5	8,6	5,9	9,2	6,2
Staat vaak rood	7,4	11,1	6,8	12,7	8,5
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>					
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	5,2	6,7	5,9	8,5	6,3
Lopende afbetalingsregeling	2,5	3,0	2,3	4,4	2,9
<i>Omvang totale schulden</i>					
tot 500 euro	33,3	31,2	37,0	31,0	33,7
500 tot 1.500	25,6	27,5	20,3	26,5	24,2
1.500 tot 5.000	17,7	19,1	13,8	15,4	15,8
5.000 tot 15.000	14,2	11,4	14,5	14,1	14,1
15.000 tot 30.000	5,9	8,0	7,0	8,2	7,0
30.000 of meer	3,3	2,7	7,4	4,9	5,1
<i>Aantal betaalachterstanden</i>					
1	56,7	60,7	40,1	53,6	56,1
2	22,2	22,1	28,5	25,1	23,3
3	9,3	7,7	9,8	9,6	8,9
4	5,3	3,4	8,9	5,7	5,1
5	2,2	2,2	5,7	2,0	2,3
6 of meer	4,3	4,0	7,1	4,0	4,3

4.8.4 Opleidingsniveau

Er is in tabel 43 een indeling gemaakt in drie groepen huishoudens op basis van het opleidingsniveau van de respondent:

- Laag (geen opleiding, basisonderwijs, vmbo/lbo)
- Midden (mavo/havo/vwo/mbo)
- Hoog (hbo/wo).

Deze groepen zijn weer vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit levert de volgende observaties op:

- Alle typen achterstallige rekeningen komen vaker voor onder laagopgeleiden dan onder midden- en hoogopgeleiden. In 2011 waren het juist de midden opgeleiden die meer kans hadden op alle typen achterstallige rekeningen.
- Doorlopend krediet/persoonlijke lening komt het meest voor bij middenopgeleiden. Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen zien we het meest bij de laagopgeleiden. In 2011 kwam dit juist minder voor bij laagopgeleiden dan bij midden- en hoogopgeleiden. Studieschuld zien we vaker terug bij hoogopgeleiden.
- Laag opgeleiden hebben vaker meer dan twee betalingsachterstanden dan midden- en hoogopgeleiden. In 2011 kwam dit het meest voor bij de middenopgeleiden.
- Laagopgeleiden hebben minder vaak te maken met creditcardschulden dan de hoog- en middenopgeleiden.

Tabel 43 Betalingsachterstanden naar klassen opleidingsniveau* (in %), 2014

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Laag</i>	<i>Midden</i>	<i>Hoog</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>				
Ziektekostenverzekering	13,2	8,4	4,6	8,7
Elektriciteit, water of gas	8,0	5,1	3,0	5,4
Hypotheek of huur	7,7	6,7	3,2	6,0
Telefoonrekeningen	6,4	4,0	2,4	4,3
Terugbetaling aan belastingdienst	13,3	8,9	5,1	9,1
<i>Type krediet of lening</i>				
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	9,5	11,3	9,4	10,2
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	9,2	7,7	6,1	7,7
Studieschuld	1,8	6,3	11,8	6,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>				
Staat nooit rood	60,1	55,7	57,1	57,4
Staat af en toe rood	9,0	14,5	15,0	13,0
Staat regelmatig rood	4,5	6,9	7,1	6,2
Staat vaak rood	8,8	8,5	8,2	8,5
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>				
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	4,2	6,7	7,9	6,3
Lopende afbetalingsregeling	1,2	3,4	3,9	2,9
<i>Omvang totale schulden</i>				
tot 500 euro	30,7	36,1	33,3	33,7
500 tot 1.500	29,6	22,9	21,6	24,2
1.500 tot 5.000	16,5	16,8	14,1	15,8
5.000 tot 15.000	13,7	14,2	14,4	14,1
15.000 tot 30.000	6,0	5,7	9,4	7,0
30.000 of meer	3,5	4,3	7,3	5,1
<i>Aantal betaalachterstanden</i>				
1	51,3	55,3	61,4	56,1
2	21,7	25,0	22,7	23,3
3	9,3	8,8	8,7	8,9
4	8,3	4,4	3,1	5,1
5	3,6	2,3	1,3	2,3
6 of meer	5,9	4,3	2,8	4,3

Vanaf de monitor 2010 wordt de categorie havo/vwo/hbs/mms/gymnasium gerekend tot het middenniveau. In de voorgaande monitoren werd deze categorie bij 'hoog' gerekend.

Etniciteit

In tabel 44 is voor huishoudens met een niet-westerse respondent en voor huishoudens met een autochtoon of westerse allochtoon weergegeven hoe zij scoren op de meest voorkomende typen van achterstallige rekeningen. Hierbij wordt een door het CBS gehanteerde definitie gehanteerd. Het CBS definieert niet-westers allochtoon als allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. De westerse allochtonen worden bij de groep 'overige huishoudens' (autochtoon) gevoegd.

Het onderscheid in deze groepen verschilt met het onderscheid allochtoon/autochtoon-, dat eerder in dit hoofdstuk is toegepast. Hierbij is een persoon allochtoon als minstens een van beide ouders in het buitenland geboren is.

De tabel moet als volgt gelezen worden: het cijfer 23,6 linksboven geeft aan dat van de huishoudens met een niet-westers allochtoone respondent 23,6% een achterstallige rekening op de ziektekostenverzekering heeft gehad in de laatste 12 maanden. Van de huishoudens met een niet-allochtoone of westers allochtoone respondent was dat 7,9%. De kans dat niet-westerse allochtonen achterstallige rekeningen gehad hebben in de laatste 12 maanden is bijna drie keer zo groot.

Vergelijken we beide groepen waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden, dan geldt voor huishoudens met een niet-westers allochtoone respondent dat:

- De kans dat zij op een van de genoemde typen een achterstallige rekening hebben ruim twee tot vier keer zo groot is. De verschillen ten opzichte van 2011 met de groep autochtoon of westers allochtoon zijn iets kleiner geworden. Voor beide groepen geldt overigens dat de kans dat zij achterstallige rekeningen hebben in 2014 is toegenomen. Gezien de kleine verschillen tussen beide groepen geeft dit aan dat ook de groep autochtoon of westerse allochtonen vaker te maken heeft met betalingsachterstanden. In 2010 was de kans dat niet-westerse allochtoon een achterstallige rekeningen had nog vijf tot negen keer zo groot als bij de autochtonen of westerse allochtonen.
- Een bijna even grote kans hebben op een doorlopend krediet of persoonlijke lening. In 2011 was de kans hierop nog twee keer zo groot.
- De kans dat zij leningen bij vrienden, familie of kennissen hebben ruim drie keer zo groot is.
- De kans dat zij een studieschuld hebben ruim twee keer zo groot is.
- De kans op het bestaan van creditcardschulden en op dit moment lopende afbetalingsregelingen daarvan groter is.
- dat zij meer kans hebben op regelmatig of vaak rood staan.
- zij meer kans hebben op een schuldomvang van € 5.000 tot € 30.000.

Tabel 44 Betalingsachterstanden voor huishoudens met niet-westers allochtone respondent en met autochtone of westers-allochtone respondent (%), 2014

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Niet-westerse allochtoon</i>	<i>Autochtoon of westers allochtoon</i>	<i>Totaal</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>			
Ziektekostenverzekering	23,6	7,9	8,7
Elektriciteit, water of gas	18,4	4,6	5,4
Hypotheek of huur	17,5	5,3	6,0
Telefoonrekeningen	14,5	3,6	4,3
Terugbetaling aan belastingdienst	21,0	8,5	9,1
<i>Type krediet of lening</i>			
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	11,6	10,1	10,2
Geld geleend bij vrienden, familie of kennissen	23,5	6,9	7,7
Studieschuld	15,0	6,1	6,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>			
Staat nooit rood	51,2	57,8	57,4
Staat af en toe rood	12,9	13,0	13,0
Staat regelmatig rood	7,3	6,2	6,2
Staat vaak rood	9,7	8,5	8,5
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>			
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	10,1	6,1	6,3
Lopende afbetalingsregeling	4,0	2,8	2,9
<i>Omvang totale schulden</i>			
tot 500 euro	20,0	34,8	33,7
500 tot 1.500	25,6	24,1	24,2
1.500 tot 5.000	16,5	15,7	15,8
5.000 tot 15.000	18,7	13,8	14,1
15.000 tot 30.000	13,7	6,5	7,0
30.000 of meer	5,5	5,1	5,1
<i>Aantal betaalachterstanden</i>			
1	45,7	57,2	56,1
2	22,3	23,3	23,3
3	13,3	8,5	8,9
4	5,6	4,9	5,1
5	3,3	2,3	2,3
6 of meer	9,8	3,8	4,3

4.8.5 Tijdsbesteding respondenten

Tabel 45 geeft een zelfde soort overzicht als in de vorige paragrafen. Daarvoor is een selectie gemaakt van enkele opvallende categorieën van het kenmerk 'tijdsbesteding respondent'. Hierbij past de kanttekening dat alleen de respondent is meegenomen. Combinatie met de tijdsbesteding van een eventuele partner zou leiden tot een erg complexe tabel.

De groepen zijn vergeleken waar het gaat om het bestaan van betalingsachterstanden. Dit levert de volgende observaties op:

- De groep die met pensioen of VUT is, scoort laag op alle vormen van betalingsachterstanden en de typen daarbinnen. Deze groep staat ook vaker nooit in het rood.
- De categorie werkloos/werkzoekend heeft in vergelijking met de andere groepen een grotere kans op betalingsachterstanden. De groep arbeidsongeschikten heeft ook veel kans op het hebben van een achterstallige rekening op het gebied van de ziektekostenverzekering en de terugbetaling aan de belastingdienst. Beiden zijn toegenomen ten opzichte van 2011.
- Het zijn ook de arbeidsongeschikten en de werklozen die het vaakst rood staan en die samen met de studenten het vaakst geld lenen bij vrienden, familie of kennissen

en de arbeidsongeschikten en werklozen die samen met de fulltime werkenden een grotere kans hebben op een doorlopend krediet of persoonlijke lening.

- Studenten hebben de meeste kans op betalingsachterstanden tussen de € 500 en € 1.500 en € 15.000 of meer.

Tabel 45 Betalingsachterstanden naar tijdsbesteding/arbeidsmarktpositie (in %), 2014

<i>Aspect betalingsachterstanden</i>	<i>Full-time werkzaam</i>	<i>Pensioen/VUT</i>	<i>Arbeidsongeschikt</i>	<i>Werkloos/werkzoekend</i>	<i>Student</i>	<i>Huisvrouw/Huisman</i>	<i>Totaal (alle huishoudens)</i>
<i>Type achterstallige rekening</i>							
Ziektekostenverzekering	7,8	2,3	19,3	24,0	7,8	7,2	8,7
Elektriciteit, water of gas	4,9	1,7	8,5	16,1	2,6	4,9	5,4
Hypotheek of huur	6,0	1,7	9,6	15,5	4,0	4,1	6,0
Telefoonrekeningen	4,5	0,6	7,2	11,6	2,2	3,1	4,3
Terugbetaling aan belastingdienst	8,6	5,0	15,4	21,4	4,8	6,3	9,1
<i>Type krediet of lening</i>							
Doorlopend krediet of persoonlijke lening	12,0	5,0	11,7	11,3	3,4	8,2	10,2
Geld geleend bij vrienden/familie/kennissen	7,4	1,9	15,4	17,7	14,9	5,3	7,7
Studieschuld	8,5	0,0	4,6	6,1	50,3	2,8	6,6
<i>Frequentie rood staan (incl. kan niet rood staan)</i>							
Staat nooit rood	53,5	69,4	58,4	52,2	66,8	55,0	57,4
Staat af en toe rood	15,3	8,8	8,9	13,1	17,5	11,1	13,0
Staat regelmatig rood	7,5	3,4	7,8	5,2	0,9	4,1	6,2
Staat vaak rood	8,9	5,0	12,0	11,5	7,2	7,5	8,5
<i>Aspecten creditcardgebruik</i>							
Creditcardschuld niet altijd volgende maand afgelost	7,9	4,0	3,2	6,1	2,9	5,7	6,3
Lopende afbetalingsregeling	3,7	1,2	2,2	3,2	0,1	2,0	2,9
<i>Omvang totale schulden (vzv. Bekend)</i>							
tot 500 euro	33,6	47,7	30,7	28,8	6,2	34,7	33,7
500 tot 1.500	22,7	21,0	28,6	28,5	31,6	30,1	24,2
1.500 tot 5.000	14,6	16,6	20,8	17,1	19,2	14,9	15,8
5.000 tot 15.000	15,3	10,4	11,2	15,3	11,0	10,7	14,1
15.000 tot 30.000	7,7	1,4	6,2	7,1	24,5	5,5	7,0
30.000 of meer	6,1	2,8	2,4	3,1	7,5	4,1	5,1
<i>Aantal betaalachterstanden</i>							
1	58,3	71,4	43,4	31,5	76,8	64,7	56,1
2	23,5	18,3	26,7	25,0	16,8	21,3	23,3
3	9,3	4,2	10,9	11,6	6,0	6,0	8,9
4	3,9	2,1	8,0	11,8	0,3	4,3	5,1
5	1,6	0,6	3,6	9,0	0,1	1,7	2,3
6 of meer	3,3	3,4	7,3	11,0	0,1	2,0	4,3

5 Conclusies

De onderzoeksresultaten laten zien dat de ontwikkelingen die we in 2011 hebben waargenomen in 2014 verder zijn voortgezet. Het belangrijkste resultaat is dat het aantal huishoudens dat te maken heeft met minimaal een van de onderscheiden vormen van betalingsachterstanden opnieuw is gestegen. De stijgende lijn in het aantal huishoudens met betalingsachterstanden die – na een daling in 2009 – is ingezet, wordt ook in 2014 niet doorbroken.

Uit de resultaten kan niet worden opgemaakt hoeveel huishoudens (een risico op) problematische schulden hebben. Wel kunnen ze een indicatie geven van de huishoudens die mogelijk te maken hebben met (risico's op) problematische schulden.

Duiding van de resultaten

Voor de afname van de betalingsachterstanden in 2009 ten opzichte van 2008 was een van de belangrijkste verklaringen een meer behoudend gedrag van consumenten. Hun behoedzame bestedingsgedrag kwam voor sommigen voort uit noodzaak vanwege hun financiële situatie, bij anderen kwam het voort uit voorzorg: het was crisis en consumenten waren onzeker over hun financiële toekomstige situatie. Bij de conclusies van de monitor 2009 werd al opgemerkt dat de geconstateerde afname van het aantal betalingsachterstanden niet wil zeggen dat het aantal huishoudens met financiële problemen minder zou worden. De economische ontwikkelingen waren niet zodanig dat dit zou gaan verbeteren en ook werd er een verdubbeling van de werkloosheid verwacht in 2010.¹

Een jaar later, in 2010, kwam uit de monitor naar voren dat de Nederlandse huishoudens te maken hadden met meer betalingsachterstanden dan het jaar ervoor. Het behoedzame bestedingsgedrag dat consumenten in 2009 lieten zien, kon niet altijd worden volgehouden. Bepaalde uitgaven kan een huishouden nu eenmaal niet blijven uitstellen. In de resultaten van deze monitor kwamen voor het eerst degenen die te maken hebben met de gevolgen van de economische crisis boven tafel. Dit waren vooral de alleenstaanden met kinderen en de lage inkomensgroepen waarbij relatief veel arbeidsongeschikten, werklozen, niet-westerse allochtonen. Zichtbaar werd ook dat de groepen met een hoger inkomen meer kans hadden op bepaalde type betalingsachterstanden, met name creditcardschulden en doorlopende kredieten en persoonlijke leningen. De economische situatie in de nabije toekomst – en de gevolgen daarvan voor de financiële situatie van huishoudens – liet zich in dat jaar lastig voorspellen.²

In de monitor 2011 kwam een verdere verhoging van het aantal betalingsachterstanden naar voren ten opzichte van 2010. Gezien de aanhoudende crisis op dat moment was dat ook niet onverwacht. Een interessant inzicht uit de monitor van 2011 was dat betalingsachterstanden niet langer het domein waren van huishoudens met bepaalde kenmerken, zoals opleidingsniveau, etnische achtergrond en inkomen. Betalingsachterstanden

¹ Bleeker, D., Vroonhof, P.J.M., Westhof, F.M.J., Monitor Betalingsachterstanden meting 2009, Panteia, 2009.

² Bleeker, D., Vroonhof, P.J.M., Westhof, F.M.J., Monitor Betalingsachterstanden meting 2009, Panteia, 2010.

waren meer verdeeld over de gehele samenleving, wat zich onder meer uitte in een minder scheve verhouding tussen lage en hoge inkomensgroepen bij een aantal betalingsachterstanden. Dit gold ook voor het voorkomen van betalingsachterstanden tussen allochtonen met een niet-westerse achtergrond en de autochtonen en allochtonen met westerse achtergrond.¹

Tussen 2011 en 2014² is de economische situatie niet verbeterd. 2012 was, economisch gezien, een zwaar jaar. Het consumentenvertrouwen daalde tot een dieptepunt, bedrijven investeerden minder en de woningmarkt bleef in mineur. De economische ontwikkelingen werkten door op de arbeidsmarkt. Er waren meer dan een half miljoen mensen werkloos.³ Ook 2013 was – economisch gezien – een matig jaar. De economie kromp opnieuw en de consumptie door huishoudens en de investeringen liepen verder terug. Het aantal banen van werknemers ging fors omlaag en de werkloosheid nam verder toe. In de tweede helft van 2013 kwamen er wel voorzichtige tekenen van herstel. Het consumentenvertrouwen steeg en op de markt voor koopwoningen was een verbetering zichtbaar.⁴ In 2014 zetten deze eerste tekenen van herstel verder door. De investeringen in woningen en de particuliere consumptie ontwikkelen zich gunstiger dan verwacht en het consumentenvertrouwen neemt verder toe. Toch zijn er nog veel potentiële arbeidskrachten werkloos. In het derde kwartaal is de werkloosheid licht gedaald en het aantal banen en vacatures toegenomen. Echter, de langdurige werkloosheid neemt nog steeds toe, met name jongeren en werklozen ouder dan 45 zijn gemiddeld lang werkloos.⁵ Verder zijn huishoudens, banken, pensioenfondsen en de overheid nog steeds bezig met het herstellen van hun financiële positie. Dit heeft een negatief effect op de binnenlandse bestedingen, zij het in steeds beperktere mate.⁶

Conclusies

De resultaten die uit de monitor Betalingsachterstanden 2014 naar voren komen, zijn in lijn met het hierboven geschetste beeld over 2011 - 2014. Uit de monitor blijkt immers dat nog steeds veel huishoudens – en meer dan in 2011 – het financieel moeilijk hebben. Hieruit kunnen we opmaken dat veel huishoudens de crisis nog niet te boven zijn of er zelfs nog middenin zitten. Er zijn wel enkele resultaten die mogelijk een indicatie zijn voor het niet verder verslechteren van de financiële situatie van huishoudens. Zo is de totale omvang van de bedragen van de achterstallige rekeningen niet of nauwelijks gestegen ten opzichte van 2011, alhoewel het aantal huishoudens met achterstallige rekeningen behoorlijk sterk is toegenomen. Verder zijn de gemiddelde bedragen van de kredietverschaffing en leningen afgenomen ten opzichte van 2011. Ook hier geldt dat het aantal huishoudens dat ermee te maken heeft (gehad) in 2014 is toegenomen ten opzichte van 2011. Als laatste is het aantal huishoudens dat te maken heeft met roodstand afgenomen ten opzichte van 2011, net als de gemiddelde bedragen waarvoor huishoudens roodstaan. Er zijn meerdere verklaringen mogelijk voor deze resultaten. Mogelijk hebben huishoudens het nog wel financieel moeilijk, maar redden zij het financieel door gemiddeld lagere

¹ Westhof, F.M.J., Tom, M., Vroonhof, P.J.M., monitor Betalingsachterstanden meting 2011, Panteia 2011.

² In 2012 en 2013 is de monitor Betalingsachterstanden niet uitgevoerd.

³ De Nederlandse samenleving 2012: Weerslag van crisis op de maatschappij, Persbericht, donderdag 20 december 2012.

⁴ De Nederlandse economie 2013, Persbericht, woensdag 10 september 2014.

⁵ CBS: Iets meer banen en vacatures in het derde kwartaal, Persbericht CNS, 14 november 2014.

⁶ Nederlandse economie verbetert langzaam maar zeker, Persbericht DNB, juni 2014.

bedragen te lenen. Daarnaast zijn huishoudens zich mogelijk bewuster van geworden van schulden en financiële risico's. Daarbij speelt wellicht mee dat huishoudens – als gevolg van waarschuwingen via campagnes en kredietverschaffers - wellicht voorzichtiger zijn geworden in het aangaan van hoge leningen en in het voor grote bedragen roodstaan. Ook stellen onder andere banken en hypotheekverschaffers strengere eisen bij het aangaan van financiële verplichtingen door huishoudens.

Sommige huishoudens hebben het blijkbaar lastiger dan andere huishoudens. Dit geldt voor de lage inkomensgroep, de leeftijdsgroep tot 35 jaar, de groep alleenstaanden met kinderen, de groep met een laag opleidingsniveau, de werklozen en (gedeeltelijk) de arbeidsongeschikten. Dit is uiteraard geen toeval, de kenmerken van deze groepen huishoudens komen overeen met de groepen die op de arbeidsmarkt extra kwetsbaar zijn. Zij hebben vaker te maken met (langdurige) werkloosheid. Zij lenen duidelijk vaker geld bij familie en vrienden en hebben minder vaak dan de andere groepen een doorlopend krediet of een persoonlijke lening afgesloten. Dit kan te maken hebben met eerder genoemde strengere eisen bij het aangaan van financiële verplichtingen. Deze groepen komen door hun financiële situatie waarschijnlijk minder snel in aanmerking voor het lenen bij financiële instellingen waardoor zij 'informeel' gaan lenen. Ook de groep allochtonen van niet- westerse afkomst heeft vaker te maken met betalingsachterstanden. Echter, hierbij blijft de positieve ontwikkeling die in 2010 in gang is gezet, zich voortzetten. De kans op het voorkomen hiervan is weer kleiner geworden ten opzichte van de groep autochtonen en allochtonen van westerse afkomst.

Uit de resultaten komt ook naar voren dat de betalingsachterstanden zich niet alleen voordoen bij bovengenoemde groepen. Zo hebben ook de hoge inkomensgroep, de midden- en hoogopgeleiden, de 65+-ers, de samenwonenden/gehuwden met kinderen en de autochtonen en westerse allochtonen te maken met een toename van de achterstallige rekeningen. Binnen deze huishoudens is verder duidelijk een toename zichtbaar van het aantal afgesloten kredieten en persoonlijke leningen evenals beiden aspecten van het creditcardgebruik (niet altijd volgende maand kunnen aflossen en de gespreide afbetalingsregelingen). Deze twee laatste vormen van betalingsachterstanden zijn – net als in eerdere monitoren – het domein van de huishoudens waarvan we op basis van hun kenmerken verwachten dat ze het financieel beter hebben.

De verwachting van de economische situatie in de komende jaren is dat de groei van de particuliere consumptie, die in 2014 is ingezet, verder stijgt. In combinatie met een sterk verbeterd consumentenvertrouwen, zal de werkloosheid de komende jaren verder afnemen. De snelheid waarin dit gebeurt, is onzeker. Doorgaans reageert de werkgelegenheid vertraagd op ontwikkelingen in de productie.¹ Daarnaast hangen vooruitzichten van de Nederlandse economie sterk af van andere factoren, zoals de Europese schuldencrisis. Op welk moment en in welke mate deze – waarschijnlijk – gunstige ontwikkelingen een positief effect gaan hebben op de financiële situatie van huishoudens, is dan ook moeilijk te voorspellen.

---

¹ Nederlandse economie verbetert langzaam maar zeker, Persbericht DNB, juni 2014.

Dat er een groep huishoudens is die nauwelijks het hoofd boven water kan houden, komt niet of nauwelijks naar voren in de monitor. Dat heeft vooral te maken met de 'grote aantallen': op ruim 7 miljoen huishoudens is en blijft het aantal probleemschulden relatief beperkt, waardoor het aantal 'overige' huishoudens al snel veel groter is. Dat laatste is terug te vinden in de (gemiddelde) cijfers.

In het vervolg van deze monitor 2014 wordt de tweemeting van het verdiepende onderzoek 'Huishoudens in de rode cijfers' uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zal er net als tijdens de nul- en eenmeting in respectievelijk 2009 en 2012 aandacht zijn voor de oorzaken van de betalingsachterstanden en de ervaren last van de achterstanden en mogelijke oplossingen. De gedragscomponenten die een belangrijke rol spelen bij het ontstaan en bij het oplossen van schulden komen hierin uitgebreid aan de orde.

Telefonische – en internetenquête

Selectie van adressen

Voor de selectie van adressen voor de telefonische enquête is gebruik gemaakt van het EDM-bestand. Dit bestand is opgebouwd uit een aantal unieke bronnen, waaronder grote telecombedrijven en de post dus: Post NL, KPN, Vodafone, Ziggo, Telfort en bevat zowel vaste als mobiele telefoonnummers. Door controle op adresgegevens kan een huishouden er maar één keer in voorkomen. Voor de selectie van de adressen voor de internetenquête zijn respondenten geselecteerd via Panelclix. Panelclix beheert een groot online panel, bestaande uit 215.000 leden, verdeeld over alle opleidingstypen, leeftijd en regio's.

Selectiecriteria

Voor de telefonische enquête zijn geen nadere criteria gesteld aan het selecteren van de respondenten. Bij de internetenquête zijn respondenten gestratificeerd op bruto jaarinkomen en gezinssamenstelling.

Steekproef

In totaal zijn 8.995 huishoudens *telefonisch* benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Na uitsluiting van de onbruikbare nummers en onbereikbare (om welke reden dan ook) huishoudens, is er telefonisch contact geweest met 7.365 huishoudens. Van dit aantal hebben 3.086 huishoudens geweigerd om deel te nemen aan het onderzoek. Ook zijn er respondenten afgevallen omdat zij niet in staat waren om het gesprek te voltooien (1.480) en – in beperktere mate – om andere redenen zoals de afspraak niet kunnen nakomen na meer dan 5 belpogingen, taalproblemen of omdat zij buiten de selectie vielen. Er hebben uiteindelijk netto 1.927 geslaagde gesprekken plaatsgevonden. De respons is hiermee 26% - alleszins acceptabel - voor een enquête over een gevoelig onderwerp.

Aan de internetenquête hebben 8.629 respondenten deelgenomen. De respondenten zijn uitgenodigd via het panel van Panelclix.

Weging en ophoging

Omdat bij de internetenquête was gestratificeerd op bruto-jaarinkomen en huishoudenssamenstelling is het internetbestand eerst op deze variabelen herwogen. Vervolgens zijn de bestanden van de internet - en telefonische enquête samengevoegd en is het totaal gewogen op een gecombineerde wegingsvariabele, waarin huishoudenssamenstelling, leeftijd en opleidingsniveau zijn samengevoegd. Deze wegingsvariabele is ontleend aan de zogenaamde 'Gouden Standaard' (2013), een herwegingsbron die tot stand is gekomen op basis van CBS-gegevens.

Om ook absolute cijfers te kunnen presenteren over de Nederlandse bevolking is vervolgens ook een ophoogfactor (het totale aantal huishoudens gedeeld door het aantal huishoudens in de steekproef) toegepast.

Bijlage 2 **Samenstelling begeleidingscommissie**

Vanuit het Ministerie van SZW is het onderzoek begeleid door Lisanne Roossien en Erik Rutten.

Tijdens het onderzoek is Panteia begeleid door een begeleidingscommissie waarin de volgende personen waren vertegenwoordigd:

De heer H. Brink, Divosa

De heer J. von den Hoff, Raad voor de Rechtsbijstand

Mevrouw J. de Ridder, VNG

Mevrouw M. Oostrik, NVVK

De heer G. Lankhorst, Ministerie van Veiligheid en Justitie

Mevrouw T. Madern, Nibud

De heer L. Mölenberg, De Nederlandse Thuiswinkelorganisatie

De heer M. Noordermeer, gemeente Rotterdam

Mevrouw J. Pronk, gemeente Alkmaar

De heer E. Radius, MO-groep

De heer A. Reitsma, NVB

INTRO

Goede... mevrouw/mijnheer, u spreekt met ... van Panteia. In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voeren wij een onderzoek uit naar de financiële situatie van huishoudens. Zou ik u in verband hiermee een aantal vragen mogen stellen?

Ik benadruk dat alle gegevens vertrouwelijk worden behandeld en dat bij de verwerking ervan uw anonimiteit is gewaarborgd.

A01

We beginnen met enkele algemene vragen. Wat is de samenstelling van uw huishouden?

- 1 alleenstaande zonder thuiswonende kinderen
- 2 gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen
- 3 alleenstaande met thuiswonende kinderen
- 4 gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen
- 5 thuiswonend bij (1 van de ouders) Routing afsluiting gesprek
anders, namelijk

A02

TkstA02 := 'Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden, inclusief uzelf?' $2 \leq A01 \leq 4$

TkstA02 := 'Uit hoeveel personen bestaat jou huishouden, inclusief jezelf?' $A01 = 5$

- Alleen gehele getallen Ja
- Geen enkel antwoord Ja
- Label bij geen enkel antwoord wil niet zeggen

A02b

Voorwaarde $(A01 = 3) \text{ or } (A01 = 4)$

Zijn er in uw huishouden thuiswonende kinderen van 18 jaar of ouder, zo ja hoeveel?

- 1 Ja namelijk ... kinderen
- 2 Nee
wil niet zeggen

A010

TkstA10 := 'Bent u of uw partner eigenaar van uw woning?'

TkstA10 := 'Bent u eigenaar van uw woning?' $(A01 = 1) \text{ or } (A01 = 4)$

- 1 ja, eigenaar
- 2 nee, huurder
- 99 wil niet zeggen
anders, namelijk
weet niet

A011

Voorwaarde $A010 = 1$

Rusten er momenteel nog een of meerdere hypotheke(n) op deze woning?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
- A0 12

Heeft u in de afgelopen 12 maanden gebruik gemaakt van schuldhulpverlening?

1	ja		
2	nee		Routing NF01
99	wil niet zeggen		Routing NF01

A014

Maakt u op dit moment gebruik van een vorm van schuldhulpverlening, zoals budgetbegeleiding, schuldregeling of budgetbeheer?

1	ja		
2	nee	Routing	F01INTR
99	wil niet zeggen	Routing	F01INTR
	weet niet	Routing	F01INTR

A015

Kunt u aangeven van welke schuldhulpverlening?

1	minnelijke schuldhulpverlening		
2	WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen(loopt via de rechter))		
99	wil niet zeggen		
	anders, namelijk		
	weet niet		

A015A

Biedt de gemeente u deze vorm van schuldhulpverlening aan of bent u hiernaar doorverwezen via de gemeente?

1	ja
2	nee
3	weet niet

A016

Van welke organisatie krijgt u hierbij ondersteuning?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk, probeer nauwkeurig te noteren!

1	gemeentelijke kredietbank (GKB)		
2	gemeente (sociale dienst of afdeling schuldhulpverlening)		
3	particuliere schuldhulpverleningsorganisatie		
4	bewindvoerder (medewerker krediet- of stadsbank, particuliere bewindvoerderorganisatie, medewerker advocatenkantoor		
99	wil niet zeggen		•
	anders, namelijk		
	weet niet		

A016

Van welke organisatie krijgt u ondersteuning bij deze vorm van schuldhulpverlening?

1	gemeentelijke kredietbank (GKB)		
2	gemeente (sociale dienst of afdeling schuldhulpverlening)		
3	particuliere schuldhulpverleningsorganisatie (zoals de Plangroep)		
4	bewindvoerder (medewerker krediet- of stadsbank, particuliere bewindvoerderorganisatie, medewerker advocatenkantoor, familielid)		
99	wil niet zeggen		

Routing A015 = 2   afsluiting gesprek

NF01

Hoe hoog is het maandelijks NETTO inkomen van uw huishouden? Het gaat om het inkomen na aftrek van belastingen en premies. Gecorrigeerd voor aftrekposten waaronder de hypotheekrente aftrek en heffingskortingen. <%~TkstF01%> Het inkomen van uw kinderen hoeft u hierbij niet mee te tellen.

Enq.: Categorieën niet oplezen, zelf indelen.

Inkomen is bijv.: netto lonen, netto bedrijfsopbrengsten voor zelfstandigen, sociale uitkeringen, kinderbijslag, huuropbrengsten, huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget, kinderopvang toeslag, studiebeurs en alimentatie, tegemoetkoming schoolkosten.

1	minder dan 1.000 euro per maand	Routing	F02
2	van 1.000 tot 1.500 euro	Routing	F02
3	van 1.500 tot 2.000 euro	Routing	F02
4	van 2.000 tot 3.000 euro	Routing	F02
5	van 3.000 tot 4.000 euro	Routing	F02
6	van 4.000 tot 5.000 euro	Routing	F02
7	van 5.000 tot 7.500 euro	Routing	F02
8	van 7.500 tot 10.000 euro	Routing	F02
9	netto 10.000 euro of meer per maand	Routing	F02
99	wil niet zeggen weet niet		

expF01A

TkstF01A := 'Als ik een aantal categorieën op noem, wilt u dan wel aangeven in welke categorie het netto inkomen van uw huishouden valt?' F01INTR = 2

TkstF01A := 'Als ik een aantal categorieën op noem, kunt u dan wel aangeven in welke categorie het netto inkomen van uw huishouden valt?' F01 is don't know

Enq.: LEES OP

1	minder dan 1.000 euro per maand		
2	van 1.000 tot 1.500 euro		
3	van 1.500 tot 2.000 euro		
4	van 2.000 tot 3.000 euro		
5	van 3.000 tot 4.000 euro		
6	van 4.000 tot 5.000 euro		
7	van 5.000 tot 7.500 euro		
8	van 7.500 tot 10.000 euro		
9	netto 10.000 euro of meer per maand		
99	wil niet zeggen	Routing	F03
	weet niet	Routing	F03

F02

Kunt u van de volgende toeslagen of tegemoetkomingen aangeven of u ze ontvangt?

1	Huurtoeslag	A010 <> 1
2	zorgtoeslag	
3	kinderopvangtoeslag	(A01 = 3) or ((A01 = 4) or (A01 is other))
4	kinderbijslag	(A01 = 3) or ((A01 = 4) or (A01 is other))
5	alimentatie	
6	kindgebonden budget	(A01 = 3) or ((A01 = 4) or (A01 is other))
7	tegemoetkoming schoolkosten	

1	ja
2	nee
3	n.v.t. /ontvang ik niet
99	wil niet zeggen weet niet

F02aa

(F02_1 = 1) or ((F02_2 = 1) or ((F02_3 = 1) or ((F02_4 = 1) or ((F02_5 = 1) or ((F02_6 = 1) or (F02_7 = 1))))))

Kunt u van de volgende toeslagen of tegemoetkomingen aangeven of u ze heeft opgeteld bij uw netto inkomen?

F02A

Voorwaarde (F02_1 = 2) or ((F02_2 = 2) or ((F02_3 = 2) or ((F02_4 = 2) or ((F02_5 = 2) or ((F02_6 = 2) or (F02_7 = 2))))))

Hoe hoog is het maandelijks NETTO inkomen van uw huishouden, inclusief toeslagen, teruggaven en tegemoetkomingen?

Enq.: Bij deze vraag evt. helpen met totaalplaatje. Dus dan komt u ongeveer op...

F06

Kan uw huishouden onverwachte noodzakelijke uitgaven doen ter waarde van 850 euro, zonder daarvoor geld te lenen of op afbetaling te kopen?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
weet niet

B01

De volgende vragen gaan over eventuele betalingsachterstanden binnen uw huishouden. Heeft u voor de volgende kostenposten de afgelopen 12 maanden een betalingsachterstand gehad?

- 1 Hypotheek of huur.
- 2 Elektriciteit, water of gas.
- 3 Ziektekostenverzekering.
- 4 Leningen of op afbetaling kopen.
- 5 Inboedel- of WA-verzekering.
- 6 Telefoonrekeningen (Enq.: Telefoonrekeningen van kinderen tellen ook mee)
- 7 Terugbetalingen aan de Belastingdienst (ENQ: betreft bijvoorbeeld teveel betaalde voorlopige teruggave en vergoedingen of te weinig betaalde inkomstenbelasting)
- 8 Alimentatie
- 9 Overige rekeningen, zoals schoolgeld, collegegeld of abonnementen.

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
weet niet

BlokB02

Herhaald voor ieder type waarover Vraag B01 met 'ja' is beantwoord

B02a, Onderdeel van BlokB02

U gaf aan dat u in uw huishouden in de afgelopen 12 maanden <%~_type_%> niet op tijd heeft kunnen betalen. Wat is de reden daarvan?

- 1 financieel
- 2 vergeten
- 3 achterstand in eigen administratie
- 4 fout in administratie van de organisatie
- 99 wil niet zeggen
anders, nl.
weet niet

B02b, Onderdeel van BlokB02

Heeft uw huishouden op dit moment te maken met achterstallige rekeningen binnen deze kostenpost?

- 1 ja
- 2 nee
- 99 wil niet zeggen
weet niet

Einde BlokB02

B04

Voorwaarde tenminste 1 type met betalingsachterstand

Kunt u aangeven hoe groot uw totale betalingsachterstand is. Het gaat dus om alle betalingen die u had moeten doen, maar waarmee u nu een achterstand heeft. Het gaat ons niet om het exacte bedrag, maar probeert u het wel zo goed mogelijk te schatten.

Enq: Vergeet u daarbij niet de achterstallige betalingen van huur, hypotheek, aflossingen van leningen, gas, water, elektriciteit etc.

- 1 minder dan 500 euro
- 2 tussen 500 en 2.000 euro
- 3 tussen de 2.000 en 5.000 euro
- 4 tussen de 5.000 en 10.000 euro
- 5 tussen de 10.000 en 20.000 euro
- 6 tussen de 20.000 en 50.000 euro
- 7 meer dan 50.000 euro
- 99 wil niet zeggen
weet niet

R01a

Hoeveel betaalrekeningen heeft uw huishouden waarop het rood kan staan?

1	0	Routing	C01
2	1		
3	2		
4	3		
5	4 of meer		
99	wil niet zeggen	Routing	C01
	weet niet		

R01b

Op hoeveel betaalrekeningen heeft uw huishouden de afgelopen 12 maanden daadwerkelijk rood gestaan? (R01a = 3) or ((R01a = 4) or (R01a = 5))

of Heeft u de afgelopen 12 maanden weleens rood gestaan op deze rekening? (anders)

1	0	Routing	C01
2	1		
3	2		
4	3		
5	4		
6	5		
7	6		
8	7		
9	8		
10	9		
11	10 of meer		
99	wil niet zeggen	Routing	C01
	weet niet	Routing	C01

Blok R

1^e iteratie

TkstR2a := 'De volgende vragen gaan over de rekening waarop u gemiddeld voor het hoogste bedrag rood staat. (R01b > 2) and (R01b <> 99)

2^e iteratie

TkstR2a2 := 'Dan stel ik u dezelfde vragen nog eens, maar nu voor de rekening waarop u hierna gemiddeld het hoogste bedrag rood stond. (R01b > 2) and (R01b <> 99)

R02a, onderdeel van Blok R

Vraagsoort Numeriek

<%~TkstR2a%>Hoeveel keer heeft u de afgelopen 12 maanden roodgestaan op deze rekening?

(ENQ: Als een keer telt een periode van het moment dat roodstand bereikt wordt tot het moment dat vervolgens weer een positief saldo bereikt wordt.)

weet niet

wil niet zeggen

R02a1, onderdeel van Blok R

Voorwaarde (R01b > 2) and (R01b < 99)

Hoeveel keer heeft u de afgelopen 12 maanden roodgestaan op deze rekening?

(ENQ: Als een keer telt een periode van het moment dat roodstand bereikt wordt tot het moment dat vervolgens weer een positief saldo bereikt wordt.)

weet niet

wil niet zeggen

Einde Blok R

expR03

TkstR3 := "

TkstR3 := 'opgeteld over deze rekeningen' (R01b > 2) and (R01b < 99)

R03

Wat is het grootste bedrag dat u <%~TkstR3%> in de afgelopen 12 maanden op enig moment rood heeft gestaan?

weet niet

wil niet zeggen

C01

Heeft u een of meerdere creditcards, zoals Mastercard, Visacard en American Express?

1 ja, één

2 ja, twee

3 ja, meer dan twee

4 nee

Routing K00

99 wil niet zeggen

Routing K00

weet niet

C02a

Heeft u de afgelopen 12 maanden uw creditcardschuld altijd in de volgende maand afgelost?

1 ja Routing K00

2 nee

3 afgelopen 12 maanden de creditcard niet gebruikt

99 wil niet zeggen Routing K00

weet niet Routing K00

C03

Heeft u op dit moment te maken met een gespreide afbetaalregeling van uw creditcard schuld?

1	ja	C04
2	nee	Routing K00
99	wil niet zeggen	Routing K00
	weet niet	Routing K00

C04

Welk bedrag staat er op dit moment nog open binnen deze afbetaalregeling?

- weet niet
- wil niet zeggen

K00

Heeft er de afgelopen 12 maanden binnen uw huishouden een afbetalingsregeling gelopen?

ENQ: Dit wil zeggen dat u iets op krediet heeft gekocht, waarvoor u in termijnen terug moet betalen.

Het gaat niet om:

- leningen (ook niet Studieschuld)
- schuld belastingdienst (= achterstallige rekening)

1	ja	
2	nee	Routing L00
99	wil niet zeggen	Routing L00
	weet niet	

K01

Loopt er binnen uw huishouden op dit moment een afbetalingsregeling?

1	ja	
2	nee	Routing L00
99	wil niet zeggen	Routing L00
	weet niet	

K03

Voorwaarde K01 = 1

Welk bedrag staat er op dit moment in totaal nog open vanwege het aankopen op afbetaling?

- weet niet
- wil niet zeggen

Einde blokK5**L00**

De volgende vragen gaan over kredietverschaffing en persoonlijke leningen. Heeft er in uw huishouden de afgelopen 12 maanden een lening of krediet gelopen van een van de volgende typen:

1	doorlopend krediet of persoonlijke lening
2	lening bij vrienden, familie of kennissen
3	studieschuld
5	andere leningen dan zojuist genoemde
	weet niet

1	ja
2	nee
99	wil niet zeggen

L01

Voorwaarde L00_1 = 1

Heeft uw huishouden op dit moment geld geleend door middel van een doorlopend krediet of persoonlijke lening?

1	ja		
2	nee	Routing	L02
99	wil niet zeggen	Routing	L02
	weet niet	Routing	L02

L01a

Voorwaarde L01 = 1

Welk bedrag moet u op dit moment nog terugbetalen?

weet niet
wil niet zeggen

L02

Voorwaarde L00_2 = 1

Heeft uw huishouden op dit moment geld geleend bij vrienden, familie of kennissen?

1	ja		
2	nee	Routing	L03
99	wil niet zeggen		
	weet niet		

L02a

Voorwaarde L02 = 1

Welk bedrag moet u op dit moment nog terugbetalen?

weet niet
wil niet zeggen

L03**Heeft uw huishouden een of meer studieschulden?**

Voorwaarde L00_3 = 1

1	ja		
2	nee	Routing	L04
99	wil niet zeggen	Routing	L04
	weet niet	Routing	L04

L03a

Voorwaarde L00_3 = 1

Wat is op dit moment de omvang van de studieschuld?

weet niet
wil niet zeggen

L05

Voorwaarde L00_5 = 1

U gaf aan dat uw huishouden de afgelopen 12 maanden andere leningen had dan de door mij genoemde, welke?**Enq.: Genoemd zijn: consumptieve lening/doorlopend krediet/pers. lening, lening bij familie, vrienden kennissen, of hypotheek op vakantiehuis, tweede huis of bedrijfspand.**

1	nee	Routing	S01
99	wil niet zeggen	Routing	S01
	weet niet	Routing	S01
	ja, te weten:		

L05a

Voorwaarde L05 is other

Welk bedrag moet u op dit moment nog terugbetalen?

- weet niet
- wil niet zeggen

AA02

Tot slot zijn er nog enkele vragen over uw personalia en huishouden.

Enq.: NOTEER GESLACHT VAN DE RESPONDENT

- 1 man
- 2 vrouw

AA01

Wat is uw leeftijd?

N01 Wat is uw postcode?

N02

Beschikt u over een vaste telefoonaansluiting?

N03

Beschikt u over een internetaansluiting?

AA03

Bent u momenteel fulltime, parttime of niet werkzaam?

- 1 fulltime (35 uur of meer per week)
- 2 parttime (12 t/m 34 uur per week)
- 3 parttime (minder dan 12 uur per week)
- 4 niet werkzaam
- 99 wil niet zeggen
weet niet

AA03a

Voorwaarde (AA03 = 1) or ((AA03 = 2) or (AA03 = 3))

Is dat als...?

(ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk)

- 1 werknemer
- 2 zelfstandig ondernemer
- 3 vrijwilliger
- 99 wil niet zeggen •
weet niet
nog anders, te weten

AA04

Voorwaarde AA03 = 4

Bent u momenteel:

- 1 met pensioen of in de VUT
- 2 arbeidsongeschikt
- 3 werkloos/werkzoekend
- 4 studerend/in opleiding
- 5 huisvrouw/huisman
- 6 vrijwilliger
- 7 mantelzorger
- 99 wil niet zeggen
weet niet
nog anders, te weten

AA05

Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3)

Is uw partner momenteel fulltime, parttime of niet werkzaam?

- 1 fulltime (35 uur of meer per week)
- 2 parttime (12 t/m 34 uur per week)
- 3 parttime (minder dan 12 uur per week)
- 4 niet werkzaam
- 99 wil niet zeggen
weet niet

AA05a

Voorwaarde (AA05 = 1) or ((AA05 = 2) or (AA05 = 3))

Is dat als...?**(ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk)**

- 1 werknemer
- 2 zelfstandig ondernemer
- 3 vrijwilliger
- 99 wil niet zeggen
weet niet
nog anders, te weten

AA08

Voorwaarde AA05 = 4

Is uw partner momenteel:

- 1 met pensioen of in de VUT
- 2 arbeidsongeschikt
- 3 werkloos/werkzoekend
- 4 studerend/in opleiding
- 5 huisvrouw/huisman
- 6 vrijwilliger
- 7 mantelzorger
- 99 wil niet zeggen
weet niet
nog anders, te weten

AA09**Wat is uw hoogst voltooide opleiding?**

- 1 geen onderwijs
- 2 uitsluitend lager -of basisonderwijs
- 3 vmbo/lbo (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtschool)
- 4 mavo (mulo/ulo)
- 5 MBO (MTS, MEAO)
- 6 havo/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum
- 7 hbo (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-hbo)
- 8 WO (universiteit)
- 99 wil niet zeggen
weet niet

AA10

Voorwaarde (A01 = 2) or (A01 = 3)

Wat is de hoogst voltooide opleiding van uw partner?

- 1 geen onderwijs
- 2 uitsluitend lager -of basisonderwijs
- 3 vmbo/lbo (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtschool)
- 4 mavo (mulo/ulo)
- 5 MBO (MTS, MEAO)
- 6 havo/VWO/HBS/MMS/Gymnasium/Lyceum/Atheneum
- 7 hbo (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-hbo)
- 8 WO (universiteit)
- 99 wil niet zeggen
weet niet

P06**In welk land bent u geboren?**

- 1 Nederland Routing P08
- 2 Turkije
- 3 Marokko
- 4 Suriname
- 5 Nederlandse Antillen of Aruba
- 6 Indonesië of Molukken
- 7 VS / Canada
- 8 Australië / Nieuw Zeeland
- 9 Overig Europa
- 10 Overig Afrika
- 11 Overig Azië
- 12 Zuid en midden Amerika
- 99 wil niet zeggen Routing P08
weet niet
anders, te weten

P07**Hoeveel jaar geleden bent u naar Nederland gekomen?**

- weet niet
- wil niet zeggen

P08a, Zijn uw vader en moeder in Nederland geboren?

- 1 beiden zijn in Nederland geboren
- 2 mijn vader is niet in Nederland geboren
- 3 mijn moeder is niet in Nederland geboren
- 4 beide ouders zijn niet in Nederland geboren
- 99 weet niet/wil niet zeggen

P08

Voorwaarde: (P08a = 2) or (P08a = 4)

In welk land is uw vader geboren?

- 1 Nederland
- 2 Turkije
- 3 Marokko
- 4 Suriname
- 5 Nederlandse Antillen of Aruba
- 6 Indonesië of Molukken
- 7 VS / Canada
- 8 Australië / Nieuw Zeeland
- 9 Overig Europa
- 10 Overig Afrika
- 11 Overig Azië
- 12 Zuid en midden Amerika
- 99 wil niet zeggen
weet niet

P09

Voorwaarde: (P08a = 3) or (P08a = 4)

In welk land is uw moeder geboren?

- 1 Nederland
- 2 Turkije
- 3 Marokko
- 4 Suriname
- 5 Nederlandse Antillen of Aruba
- 6 Indonesië of Molukken
- 7 VS / Canada
- 8 Australië / Nieuw Zeeland
- 9 Overig Europa
- 10 Overig Afrika
- 11 Overig Azië
- 12 Zuid en midden Amerika
- 99 wil niet zeggen
weet niet

P010

Voorwaarde (A01=2) or (A01=4)

In welk land is uw partner geboren?

- 1 Nederland
- 2 Turkije
- 3 Marokko
- 4 Suriname
- 5 Nederlandse Antillen of Aruba
- 6 Indonesië of Molukken
- 7 VS / Canada
- 8 Australië / Nieuw Zeeland
- 9 Overig Europa
- 10 Overig Afrika
- 11 Overig Azië

- 12 Zuid en midden Amerika
- 99 wil niet zeggen
weet niet

P010A

Voorwaarde (A01=2) or (A01 = 4)

Zijn de vader en moeder van uw partner in Nederland geboren?

- 1 beiden zijn in Nederland geboren
- 2 de vader is niet in Nederland geboren
- 3 de moeder is niet in Nederland geboren
- 4 beide ouders zijn niet in Nederland geboren
- 99 wil niet zeggen

P10A

Voorwaarde (P010A=2) or (P010A = 4)

In welk land is de vader van uw partner geboren?

- 1 Nederland
- 2 Turkije
- 3 Marokko
- 4 Suriname
- 5 Nederlandse Antillen of Aruba
- 6 Indonesië of Molukken
- 7 VS / Canada
- 8 Australië / Nieuw Zeeland
- 9 Overig Europa
- 10 Overig Afrika
- 11 Overig Azië
- 12 Zuid en midden Amerika
- 99 wil niet zeggen
weet niet

P10B

Voorwaarde (P010A=3) or (P010A = 4)

In welk land is de vader van uw partner geboren?

- 1 Nederland
- 2 Turkije
- 3 Marokko
- 4 Suriname
- 5 Nederlandse Antillen of Aruba
- 6 Indonesië of Molukken
- 7 VS / Canada
- 8 Australië / Nieuw Zeeland
- 9 Overig Europa
- 10 Overig Afrika
- 11 Overig Azië
- 12 Zuid en midden Amerika
- 99 wil niet zeggen
weet niet

EXTRA 1

Tot slot wil ik u vragen of u, tegen een vergoeding van € 50,-, bereid bent mee te werken aan een vervolgonderzoek. In dit onderzoek wordt dieper ingegaan op de achtergronden van uw financiële positie. Dit gesprek zal ongeveer een uur duren en zal worden afgenomen door een onderzoeker van ons instituut bij u thuis of op de plaats waar u wilt. Bent u bereid mee te werken?

Enq: het is niet gegarandeerd dat mensen zullen deelnemen aan het onderzoek. Er wordt een representatieve selectie gemaakt uit degenen die bereid zijn deel te nemen. Het gesprek zal thuis plaatsvinden (of waar de respondent wil, in het voorjaar van 2012)

**Indien Extra 1 = ja
Adresgegevens. noteren**

Afsluiting

Bijlage 4 Bestandsbeschrijving respondenten 2014

Tabel 46 Leeftijdsverdeling respondenten (in %)

19 t/m 34 jaar	21
35 t/m 49 jaar	30
50 t/m 64 jaar	28
65 t/m 97 jaar	21
Totaal	100

Tabel 47 Leefsituatie respondenten (in %)

alleenstaande zonder thuiswonende kinderen	3636
gehuwd/samenwonend zonder thuiswonende kinderen	3737
gehuwd/samenwonend met thuiswonende kinderen	2221
alleenstaande met thuiswonende kinderen	46
Totaal	100

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 48 Hoogte maandelijks netto-inkomen (incl., toeslagen etc.) (in %)

minder dan 1.000 euro	9,7
van 1.000 tot 1.500 euro	21,3
van 1.500 tot 2.000 euro	17,6
van 2.000 tot 3.000 euro	21,7
van 3.000 tot 4.000 euro	15,3
van 4.000 tot 5.000 euro	6,2
van 5.000 tot 7.500 euro	3,3
van 7.500 tot 10.000 euro	0,6
netto 10.000 euro of meer	0,5
weet niet/wil niet zeggen	3,8
Totaal	100,0

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 49 Tijdsbesteding respondenten (in %)

fulltime werken (35 uur of meer per week)	34
parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	18
parttime werken (minder dan 12 uur per week)	5
wil niet zeggen	1
Niet werkzaam, waarvan:	43
- met pensioen of in de VUT	19,5
- arbeidsongeschikt	8,5
- werkloos/werkzoekend	5,9
- studeren/in opleiding	1,5
- huisvrouw/huisman	5,4
- vrijwilliger	0,8
- mantelzorger	0,1
- overig (anders, weet niet, w.n.z.)	1,0
Totaal	100

Tabel 50 Tijdsbesteding partners (in %)

fulltime werken (35 uur of meer per week)	36
parttime werken (12 t/m 34 uur per week)	22
parttime werken (minder dan 12 uur per week)	4
Niet werkzaam, waarvan:	37
- met pensioen of in de VUT	16,8
- arbeidsongeschikt	6,1
- werkloos/werkzoekend	3,9
- studerend/in opleiding	0,5
- huisvrouw/huisman	8,4
- vrijwilliger	0,6
- mantelzorger	0,3
- overig (anders, weet niet, w.n.z.)	0,7
Totaal	100

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 51 Hoogst voltooide opleiding respondenten (in %)

geen onderwijs	1
uitsluitend lager of basisonderwijs	6
vmbo/lbo (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtsschool)	24
mavo (ulomulo/ulo)	7
MBO (MTS, MEAO)	22
havo/VWO/HBS/MMS	9
hbo (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-hbo)	21
WO (universiteit)	9
Totaal	100

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 52 Hoogst voltooide opleiding partners (in %)

geen onderwijs	1
uitsluitend lager of basisonderwijs	5
vmbo/lbo (leerlingwezen, huishoudschool, ambachtsschool)	20
mavo (ulomulo/ulo)	11
MBO (MTS, MEAO)	25
havo/VWO/HBS/MMS	8
hbo (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-hbo)	21
WO (universiteit)	8
Weet niet/wil niet zeggen	1
Totaal	100

Tabel 53 Geboorteland respondenten (in %)

Nederland	93,0
Turkije	0,3
Marokko	0,6
Suriname	1,0
Nederlandse Antillen of Aruba	0,5
Indonesië of Molukken	0,8
VS/Canada	0,1
Australië/Nieuw Zeeland	0,1
Overig Europa	1,7
Overig Afrika	0,3
Overig Azië	0,7
Zuid en midden Amerika	0,1
Wil niet zeggen	1,0
Totaal	100

Noot: Door verschillen in afronding telt het totaal niet op tot 100%.

Tabel 54   Geboorteland partners (in %)

Nederland	90,8
Turkije	0,6
Marokko	0,7
Suriname	0,8
Nederlandse Antillen of Aruba	0,4
Indonesië of Molukken	0,9
VS/Canada	0,3
Australië/Nieuw Zeeland	0,0
Overig Europa	2,4
Overig Afrika	0,4
Overig Azië	1,0
Zuid en midden Amerika	0,2
Weet niet/wil niet zeggen	1,5
Totaal	100

Overzicht tabellen en figuren

Overzicht tabellen in hoofdrapport:

Tabel 1	Aandeel huishoudens met achterstallige rekening in de afgelopen 12 maanden naar type achterstallige rekening 2008-2014 (n2014=7.288)	23
Tabel 2	Aantal verschillende typen achterstallige rekeningen in de laatste 12 maanden, 2008-2014 (n2014=7.288)	24
Tabel 3	Achterstallige rekeningen in de afgelopen 12 maanden over redenen van ontstaan, 2009-2014 (n2014=1.538)	25
Tabel 4	Aantal achterstallige rekeningen naar aandeel financiële oorzaak, 2008-2014 (n2014=863)	26
Tabel 5	Omvang opgetelde achterstallige rekeningen op dit moment van huishoudens met betalingsachterstand met een financiële achtergrond, 2008-2014 (n2014=502)	27
Tabel 6	Kredietverschaffing en leningen op dit moment: aantal en aandeel huishoudens, 2008-2014 (n2014=7.288)	28
Tabel 7	Kredietverschaffing en leningen: gemiddelde omvang 2008-2014	28
Tabel 8	Aantal verschillende typen krediet of lening, 2008-2014 (n2014=7.288)	29
Tabel 9	Aantal betaalrekeningen waarop het huishouden rood kan staan, 2009-2014 (n2014=7.288)	30
Tabel 10	Aantal rekeningen waarop het huishouden met één of meer rekeningen rood heeft gestaan, 2009-2014 (n2014= 5.163)	30
Tabel 11	Frequentie van de roodstand in de afgelopen 12 maanden in categorieën, 2009-2014 (n2014=7.288)	31
Tabel 12	Samenhang typen achterstallige rekeningen en typen krediet/leningen in de afgelopen twaalf maanden (in %), 2014	33
Tabel 13	Samenhang typen achterstallige rekeningen en de frequentie van rood staan, voor huishoudens die rood kunnen staan (in %), 2014	34
Tabel 14	Samenhang achterstallige rekeningen en aspecten creditcardgebruik, voor huishoudens die beschikken over een of meer creditcards, 2014	35
Tabel 15	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar huishoudenssamenstelling, 2011 en 2014	40
Tabel 16	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar tijdsbesteding respondenten, 2014	40
Tabel 17	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar inkomenscategorieën*, 2011 en 2014	41
Tabel 18	Vergelijking tussen huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige huishoudens naar hoogstgenoten opleiding in huishouden, 2011 en 2014	42
Tabel 19	Vergelijking tussen respondenten uit huishoudens met achterstallige rekening om financiële redenen in de afgelopen 12 maanden en overige respondenten naar etniciteit, 2011 en 2014	43
Tabel 20	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder een vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar huishoudenssamenstelling, 2014	44
Tabel 21	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar tijdsbesteding respondenten, 2014	44
Tabel 22	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar inkomenscategorieën (in %), 2014	45

Tabel 23	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder vorm van kredietverschaffing of lening in de afgelopen 12 maanden naar opleidingsniveau, 2014	46
Tabel 24	Vergelijking tussen huishoudens met een vorm van kredietverschaffing of lening en overige huishoudens naar etniciteit respondent, 2014	46
Tabel 25	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar huishoudenssamenstelling, 2014	47
Tabel 26	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar tijdsbesteding respondenten, 2014	47
Tabel 27	Vergelijking tussen huishoudens met en zonder afbetalingsregelingen naar inkomenscategorieën, 2014	48
Tabel 28	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregelingen naar opleidingsniveau, 2014	48
Tabel 29	Vergelijking tussen huishoudens met en huishoudens zonder afbetalingsregeling naar etniciteit respondent, 2011	49
Tabel 30	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar huishoudenssamenstelling, 2014	49
Tabel 31	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar tijdsbesteding respondenten (in %), 2014	50
Tabel 32	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar inkomenscategorieën (in %), 2014	51
Tabel 33	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar opleidingsniveau (in %), 2014	51
Tabel 34	Vergelijking tussen huishoudens in de frequentie van het rood staan naar etniciteit respondenten (in %), 2014	52
Tabel 35	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar huishoudenssamenstelling, 2014	53
Tabel 36	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar tijdsbesteding, 2014	53
Tabel 37	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar inkomenscategorieën, 2014	54
Tabel 38	Vergelijking tussen huishoudens die wel of niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar opleidingsniveau, 2014	55
Tabel 39	Vergelijking tussen huishoudens die wel en niet altijd hun creditcardschuld in de volgende maand hebben afgelost naar etniciteit, 2014	55
Tabel 40	Betalingsachterstanden naar maandelijks huishoudensinkomen (in %), 2014	57
Tabel 41	Betalingsachterstanden naar leeftijd (in %), 2014	58
Tabel 42	Betalingsachterstanden naar huishoudenssamenstelling (in %), 2014	59
Tabel 43	Betalingsachterstanden naar klassen opleidingsniveau* (in %), 2014	60
Tabel 44	Betalingsachterstanden voor huishoudens met niet-westers allochtone respondent en met autochtone of westers-allochtone respondent (%), 2014	62
Tabel 45	Betalingsachterstanden naar tijdsbesteding/arbeidsmarktpositie (in %), 2014	63

Overzicht figuren in rapport:

Figuur 1	Overzicht aandeel huishoudens met minimaal 1 betalingsachterstand 2009 - 2014 (in %)	7
Figuur 2	Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden in de afgelopen 12 maanden 2008-2014 (in %)	8

Figuur 3	Samenhang achterstallige rekeningen en het hebben (gehad) van een afbetalingsregeling in de laatste twaalf maanden (in %), 2014	34
Figuur 4	Overzicht aandeel huishoudens met minimaal 1 betalingsachterstand 2009-2014 (in %)	36
Figuur 5	Overzicht aandeel huishoudens met betalingsachterstanden in de afgelopen 12 maanden 2008-2014 (in %)	37

Overzicht tabellen in bijlage 4:

Tabel 46	Leeftijdsverdeling respondenten (in %)	87
Tabel 49	Leefsituatie respondenten (in %)	90
Tabel 50	Hoogte maandelijks netto-inkomen (incl., toeslagen etc.) (in %)	87
Tabel 51	Tijdsbesteding respondenten (in %)	88
Tabel 52	Tijdsbesteding partners (in %)	88
Tabel 53	Hoogst voltooide opleiding respondenten (in %)	89
Tabel 54	Hoogst voltooide opleiding partners (in %)	90

